

Långsiktigt hållbar havsförvaltning för minskad fattigdom

Slutrapport för SwAM Ocean 2019–2024

Rapport 2024:16

Havs
och Vatten
myndigheten

Långsiktigt hållbar havsförvaltning för minskad fattigdom

Slutrapport för SwAM Ocean 2019–2024

Den här rapporten har tagits fram av Havs- och vattenmyndigheten.
Myndigheten ansvarar för rapportens innehåll och slutsatser.

© HAVS- OCH VATTENMYNDIGHETEN | Datum: 2024-12-20

ISBN: 978-91-89329-92-8

Havs- och vattenmyndigheten | Box 11 930 | 404 39 Göteborg | www.havochvatten.se

Sammanfattning

Denna slutrapport beskriver hur Havs- och vattenmyndigheten har genomfört programmet SwAM Ocean för internationellt utvecklingssamarbete, hur programmets mål har uppfyllts och vilka effekter det har bidragit till.

Egenmakt och förmåga att dra nytta av havet

Många av de minst utvecklade länderna och små önationerna under utveckling är beroende av havets resurser för mat och försörjning. Ur ett fattigdoms- och rättviseperspektiv är det avgörande att utvecklingen i dessa länder leder till motståndskraftiga, inkluderande och ekonomiskt växande kustsamhällen. Det blir allt viktigare att se till att kompetens och makt över naturresurserna flyttas närmare människor och förvaltare i utvecklingsländerna, så att de har större möjlighet att själva förvalta sina marina resurser genom planering som balanserar användning och bevarande över tid.

SwAM Ocean och programmets mål

För att öka möjligheterna för människor att ta sig ur fattigdom genom hållbar användning av havet har Havs- och vattenmyndigheten, HaV, genomfört programmet *SwAM Ocean*, även kallat *Långsiktig hållbar havsförvaltning för minskad fattigdom*. Programmet har finansierats av Sida och har pågått från 2019 till och med 2024.

I SwAM Ocean har vi främst arbetat med små önationer och de minst utvecklade länderna i östra Afrika och Västra Indiska oceanen, ofta förkortat *WIO-regionen* efter engelskans *Western Indian Ocean*. I regionen bor omkring 250 miljoner människor, och ett hav i balans är en viktig förutsättning för deras välbefinnande. Vi har arbetat på både nationell och regional nivå och programmet har även innefattat ett påverkansarbete på policyutvecklingen på global nivå.

SwAM Ocean har haft fyra delmål:

Mål 1: Stärkt havsförvaltningskapacitet i ett urval av de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling bidrar till att marina resurser nyttjas på ett mer hållbart sätt och omsätts i lokal ekonomisk tillväxt.

Mål 2: Ökad transparens och deltagandemöjligheter i havs- och fiskeriförvaltningsprocesser möjliggör stärkt inflytande för resurssvaga aktörer och rättighetsbärare i kustzonen i ett urval av de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling.

Mål 3: Ökad samverkan mellan länder, förvaltningsområden, sektorer och samhällsaktörer främjar ett mer effektivt och harmoniserat havsmiljöarbete från källa till hav till gagn för fattiga samhällen i kustzonen i ett urval av de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling.

Mål 4: Ökad förmåga på HaV att bidra till förstärkt samverkan mellan och med programmets målgrupper och organisationer till nytta för de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling.

Denna rapport beskriver hur programmets mål har uppfyllts och vilka effekter det har gett, genom nio förändringsberättelser.

Genomförda insatser

För att uppfylla målen har HaV genomfört studier och analyser, kapacitetshöjande insatser, påverkansarbete samt utveckling av metoder och verktyg. Aktiviteterna har baserats på ekosystembaserad havsplanering, bevarande, nyttjande samt samverkan och samordnad förvaltning. Bland annat har HaV medverkat till kapacitetsutveckling inom havsplanering och bidragit till utvecklingen av miljöbedömningsverktyget WIO Symphony, som stärker möjligheterna att förutsäga effekterna av olika vägval i planering av havet. Verktyget bygger på data som omfattar cirka nio procent av världshavet. I arbetet för en mer transparent fiskförvaltning har HaV stöttat initiativet FiTI, *Fisheries Transparency Initiative*, sedan dess start. Under SwAM Ocean har HaV suttit i FiTI:s styrelse och också varit med och utvecklat konkreta verktyg för att bedöma hur länder lever upp till kraven om transparens. I samarbete med Sida har HaV utvecklat och drivit Havsplattformen mot fattigdom för att stärka dialogen, kunskapsöverföringen och samarbetet mellan svenska aktörer genom SwAM Ocean. Genom expertstöd för adaptiv förvaltning av marina skyddade områden har HaV bidragit till att främja en hållbar användning av marina resurser och visa att skyddade områden förbättrar tillståndet hos ekosystem och resurser.

Detta har SwAM Ocean lett till

Programmet har bidragit till att stärka länders kapacitet i havsförvaltning så att marina resurser kan nyttjas mer hållbart och omsättas i tillväxt.

Insatserna i SwAM Ocean har även lett till att öka länders transparens och deltagandemöjligheter i havs- och fiskeriförvaltningsprocesser som möjliggör att resurssvaga aktörer och rättighetsbärare i kustzonen får stärkt inflytande.

Samverkan mellan länder, förvaltningsområden, sektorer och samhällsaktörer har också ökat, vilket främjar ett effektivt och harmoniserat havsmiljöarbete som gagnar fattiga samhällen i kustzoner.

Dessutom har SwAM Ocean bidragit till att stärka HaV:s kunskap och samverkan mellan och med programmets målgrupper och organisationer, så att det kommer till nytta för de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling.

Förord

Över fyra miljarder människor är beroende av havet för mat och försörjning. Samtidigt är världens hav och vatten utsatta för stora – och ökande – påfrestningar. Det gör internationellt samarbete och gemensamma insatser allt viktigare. Internationell samverkan om hav och vatten sträcker sig bortom enbart politiska överenskommelser, och innefattar även konkreta insatser och att ömsesidigt dela både kunskap och resurser mellan myndigheter och organisationer, över nationsgränserna.

Denna rapport summerar sex års samarbeten mellan HaV och aktörer i världen som på olika sätt spelar en kritisk roll i att hav och vatten används på ett hållbart och rättvist sätt, i sitt eget land eller internationellt. Den summerar SwAM Ocean, vårt program för internationellt utvecklingssamarbete som finansierades av Sida.

Syftet med SwAM Ocean var att öka möjligheterna för människor att ta sig ur fattigdom tack vare hållbar användning av havet. Vi samarbetade främst med myndigheter och institutioner i små önationer och minst utvecklade länder i östra Afrika och Västra Indiska oceanen, men arbetade också på global nivå för policyutveckling.

Resultaten tyder på att vårt arbete har gjort skillnad, både i termer av ökad kapacitet och förmåga hos dem som deltagit i aktiviteterna, och genom de metoder och verktyg vi utvecklat för en mer hållbar havsförvaltning.

I det internationella arbetet använder HaV kompetens från flera delar av myndigheten. Samtidigt lär vi oss av andra länders erfarenheter, till nytta för svensk förvaltning. Genom att dela kunskap, resurser och goda exempel med kollegor från andra regioner kan vi tillsammans främja hållbar förvaltning och bevara viktiga ekosystem för framtida generationer. Engagemanget i det globala samarbetet stärker myndighetens förmåga att hantera komplexa frågor och bidrar till utveckling även av de egna medarbetarnas förmågor.

Svenska myndigheter spelar en viktig roll i utvecklingssamarbetet, och många av samarbetsländerna efterfrågar specifikt HaV:s kunskap och erfarenhet. På HaV är vi stolta över att kunna bidra till genomförandet av den svenska biståndspolitik och uppfyllandet av de globala målen samtidigt som vi får värdefulla erfarenheter tillbaka som kan gynna den nationella förvaltningen.

Göteborg i december 2024

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Anna Ledin'.

Anna Ledin, generaldirektör

Innehåll

Långsiktigt hållbar havsförvaltning för minskad fattigdom	3
Sammanfattning	4
Egenmakt och förmåga att dra nytta av havet	4
SwAM Ocean och programmets mål	4
Genomförda insatser	5
Detta har SwAM Ocean lett till	5
Förord	6
En rapport om SwAM Oceans effekter	9
Skäl att göra något: Havets betydelse för globalt välbefinnande	11
Hinder för hållbar utveckling i världens mest utsatta delar	11
Förutsättningar för en blå ekonomi	12
Större möjligheter att förvalta egna marina resurser	13
Vad vi gjort: Insatser för att bidra till minskad fattigdom	15
Så har SwAM Ocean genomförts	17
Fyra delmål för att nå effekt	17
Nio berättelser om hur vi uppfyllt programmets mål	19
Stärkt havsförvaltningskapacitet i syfte att bidra till lokal ekonomisk tillväxt	20
Kapacitetsutveckling i havsplanering	20
HaV:s utbildningar i havsplanering	21
Stöd till Somalia i havsplanering	22
Stöd till Moçambiques utveckling av havsplaner	23
Rimliga förväntningar och stärkta sociala och miljömässiga komponenter	23
Verktöget WIO Symphony som stöd i havsplaneringen	25
Så har WIO Symphony tagits fram	25
Det färdiga resultatet	26
Verktöget ger ökade möjligheter till miljöhänsyn i havsplanering	27
Måluppfyllnad	27
Insatser kring fiskets värdekedjor	28
Samarbeten med universitet i Japan och Sverige	28
Måluppfyllnad	28
Ökad transparens och deltagandemöjligheter i havs- och fiskeriförvaltningsprocesser	29
Engagemang i <i>Fisheries Transparency Initiative</i>	29
Ett nytt analysverktyg för ökad transparens – <i>Taking stock tool</i>	30
Engagemang för ökad transparens genom nyhetsbrev	30
Studie om de ekonomiska fördelarna med transparens inom fiskesektorn	30
Expertstöd för adaptiv förvaltning av marina skyddade områden	32
Långsiktig påverkan och minskad sårbarhet med metoden <i>Conservation Standards</i>	32
Inspiration, initiativ och samverkan för stärkt havsförvaltning	34
Måluppfyllnad	34

Ökad samverkan mellan länder, förvaltningsområden, sektorer och samhällsaktörer	35
Insatser kring källa-till-hav-förvaltning	35
Genomförandet av Source to sea-pilotstudie	35
Utveckling och drift av Havsplattformen mot fattigdom	36
Möten för utvecklingssamarbete och kunskapsutbyte	36
Samtal under Almedalsveckan	36
Måluppfyllnad	37
Ökad intern förmåga att bidra till stärkt samverkan mellan målgrupper i programmet och mellan HaV och målgrupperna	39
Havsplaneringstudie för jämlik och inkluderande utveckling	39
Ramverk togs fram i ett första steg	40
Test av ramverkets användbarhet i steg två	40
Spridning och användbarhet i steg tre	41
Resultat av arbetet	42
Måluppfyllnad	42
Lokal blå tillväxt	43
Policyrekommendationer har tagits fram	43
Kunskap tillgänglig för beslutsfattare	44
Måluppfyllnad	45
Tvärgående perspektiv	46
Fattiga människors perspektiv på utveckling	46
Ett integrerat jämställdhetsperspektiv	46
Perspektivet mänskliga rättigheter	47
Konfliktperspektivet	47
Miljö- och klimatperspektivet	47
Resultat	49
Uppfyllnad av de fyra målen på programnivå	49
Fördjupad resultatuppföljning i tema bevarande	50
Uppfyllnad av mål på medellång och kort sikt	50
Tanzania	51
Madagaskar	51
Komorererna	51
Programmets resultat som bidrag till Agenda 2030	52
Riskhantering i programmet	54
Två största riskerna vid genomförandet	54
Hållbarheten i resultaten	55
Lärdomar att ta vidare i ett nytt program	56
Fokus på områden där vi uppnått störst framgång	56
Införa en resurseffektiv resultatbaserad styrning	57
Årlig planering i nära dialog med Sida – en nyckelfaktor	57
Digitala verktyg och arbetssätt	57
Fortsätta skapa långsiktiga relationer med samarbetspartners	58
Foton och illustrationer	59

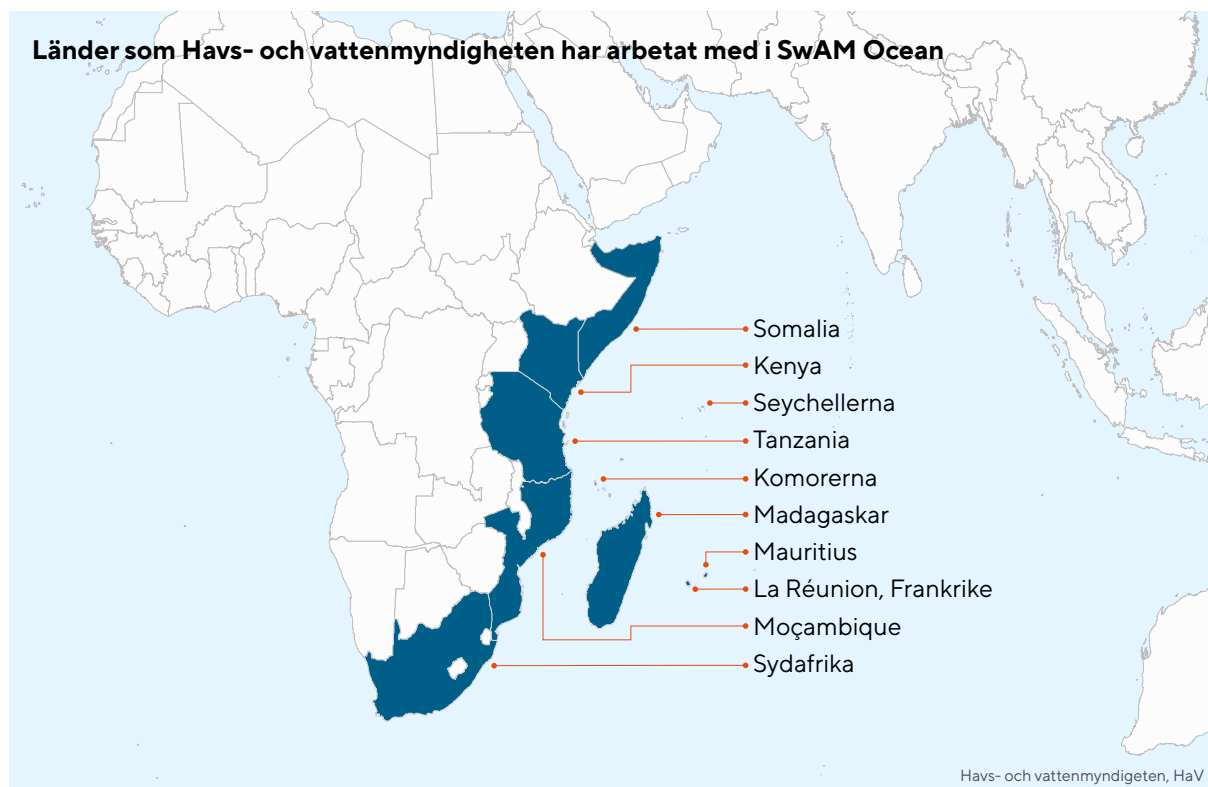
Vi genomförde SwAM Ocean från 2019 till och med 2024 i samarbete med våra partners. Den främsta målgruppen var statliga aktörer inom förvaltning av havsmiljö och fiskeri.

En rapport om SwAM Oceans effekter

Från 2019 till och med 2024 har Havs- och vattenmyndigheten genomfört programmet SwAM Ocean, *Långsiktig hållbar havsförvaltning för minskad fattigdom*. Syftet har varit att öka möjligheterna för människor att ta sig ur fattigdom genom hållbar användning av havet. Programmet har finansierats av Sida.

I programmet har vi främst arbetat med små önationer och de minst utvecklade länderna i östra Afrika och Västra Indiska oceanen. Här bor omkring 250 miljoner människor, och ett hav i balans är en viktig förutsättning för deras välbefinnande. I regionen har vi arbetat på både nationell och regional nivå, medan programmet som helhet har innefattat ett påverkansarbete på policyutvecklingen på global nivå.

Vår myndighets roll, mandat och unika kompetens har varit avgörande som grund för programmet och för det stöd som samarbetspartners efterfrågat. I denna rapport beskriver vi effekterna som SwAM Ocean bidragit till.

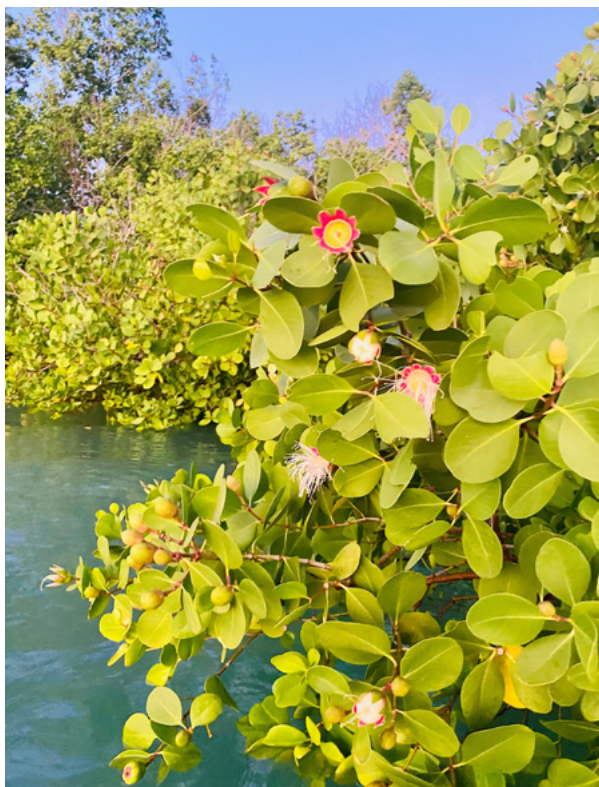

I SwAM Ocean arbetade vi främst med små önationer under utveckling och de minst utvecklade länderna i östra Afrika och Västra Indiska oceanen, men även med policyutveckling på global nivå. Franska La Réunion ingår i Nairobi konventionen, men inga biståndsmedel har gått till La Réunion.

Our collaboration with SwAM is one of the most active and productive.”

Deltagare från Nairobi konventionen

Livskraftiga ekosystem är avgörande för globalt välbefinnande. Över fyra miljarder människor är beroende av havet för mat och försörjning.

Skäl att göra något: Havets betydelse för globalt välbefinnande

Över fyra miljarder av världens befolkning är beroende av havets resurser för mat och försörjning, beräknar FAO, FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation. Det är särskilt utmärkande för många av de fattigaste länderna och för små östater under utveckling. Kustområden är gränssnittet mellan land och hav, där biologiska, sociokulturella, ekonomiska och politiska system är i ständig förändring, både på grund av biofysiska och demografiska processer. Traditionellt användande av havets resurser möter ständigt växande industrier, turism och nya anspråk från andra blå ekonomisektorer, som har havet som resursbas för ekonomisk utveckling.

Hinder för hållbar utveckling i världens mest utsatta delar

Vattenkvaliteten påverkas direkt av uppströms vatten- och landanvändning och i djuphavet upptäcks ständigt nya resurser, som fiskbestånd, mineraler och genetiska resurser. Människans avtryck har historiskt sett varit förödande för resurstillgång och biologisk mångfald i kust och hav samtidigt som de mest dramatiska konsekvenserna av klimatförändringarna väntas ske i just dessa områden. Ur ett fattigdoms- och rättviseperspektiv är det avgörande att utvecklingen i de minst utvecklade länderna inte leder till exkludering, utan till motståndskraftiga och inkluderande ekonomiskt växande kustområden. Klimatförändringar, överfiske och annan miljöförstöring har betydande inverkan på ekosystemen och de påskyndar förlusten av biologisk mångfald.

Ofta sammanfaller områden med hög förlust av biologisk mångfald, degraderade ekosystem och förlust av ekosystemtjänster med områden där det finns utbredd fattigdom. Som följd blir

250 miljoner människor bor i regionen Västra Indiska oceanen

detta ett av de största hindren för hållbar utveckling i de fattigaste och mest utsatta delarna av världen. Vid förlust av dessa funktioner, tjänster och varor från hav och vatten har människor som lever i fattigdom minst möjligheter att påverka beslut och att minska risken eller effekterna genom att söka alternativa platser att leva på, välja annan mat eller hitta andra inkomstkällor. Därför är de fattigaste också de mest utsatta och de som drabbas hårdast när naturkapital och biologisk mångfald bryts ner och minskar.

Förutsättningar för en blå ekonomi

Havet som resursbas för ekonomisk utveckling, den så kallade blå ekonomin, prioriteras just nu av många länder runt om i världen. Utvecklingen och möjligheten till ett hållbart kustnära samhälle är nära knutet till hållbart nyttjande av havet och dess resurser.

Syftet med FN:s globala hållbarhetsmål nummer 14 är att långsiktigt hållbart nyttja havets resurser. Delmålet 14.7 pekar särskilt på att förutsättningar för blå ekonomi måste skapas för de mest utsatta och fattiga, de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling. Dessa förutsättningar är kritiska för att möjliggöra fattiga länders ekonomiska nytta av marina resurser och skapa förutsättningar för utveckling.

En blå ekonomi kräver framför allt livskraftiga ekosystem, fungerande infrastruktur och möjliggörande institutioner. Det i sin tur förutsätter sektorövergripande samarbeten och prioriteringar, och beslut som baseras på bästa tillgängliga kunskap. Många av de fattigaste länderna och små önationer under utveckling saknar dock ofta teknisk, institutionell, och ekonomisk kapacitet för att kunna dra nytta av sina marina resurser på ett sätt som gynnar befolkningen.

Klimatförändringar, överfiske och annan miljöförstöring har betydande negativ inverkan på biologisk mångfald och havets resurser. De fattigaste drabbas hårdast, eftersom de ofta saknar valmöjligheter.

En blå ekonomi kräver livskraftiga ekosystem, fungerande infrastruktur och möjliggörande institutioner. Många länder saknar dock teknisk, institutionell och ekonomisk kapacitet för att dra nytta av sina marina resurser.

Det krävs ökad kapacitet och ökad tillgång till resurser för att möjliggöra att den blå ekonomin genererar ekonomisk diversifiering, skapar arbetstillfällen, bidrar till fattigdomsminskning och ekonomisk utveckling inom dessa länder.

För att den blå ekonomin ska nå sin fulla potential krävs också inkludering av alla samhällsgrupper, särskilt kvinnor, unga, lokalsamhällen, ursprungsbefolkningar och marginaliserade eller underrepresenterade grupper.

Större möjligheter att förvalta egna marina resurser

Vattenekosystemen innebär betydande socioekonomiska möjligheter, men för att utnyttja dessa möjligheter på ett bättre sätt finns behov av att använda adaptiva, integrerade, ekosystembaserade metoder för hantering av marina resurser, och genom effektivare styrning och förvaltning.

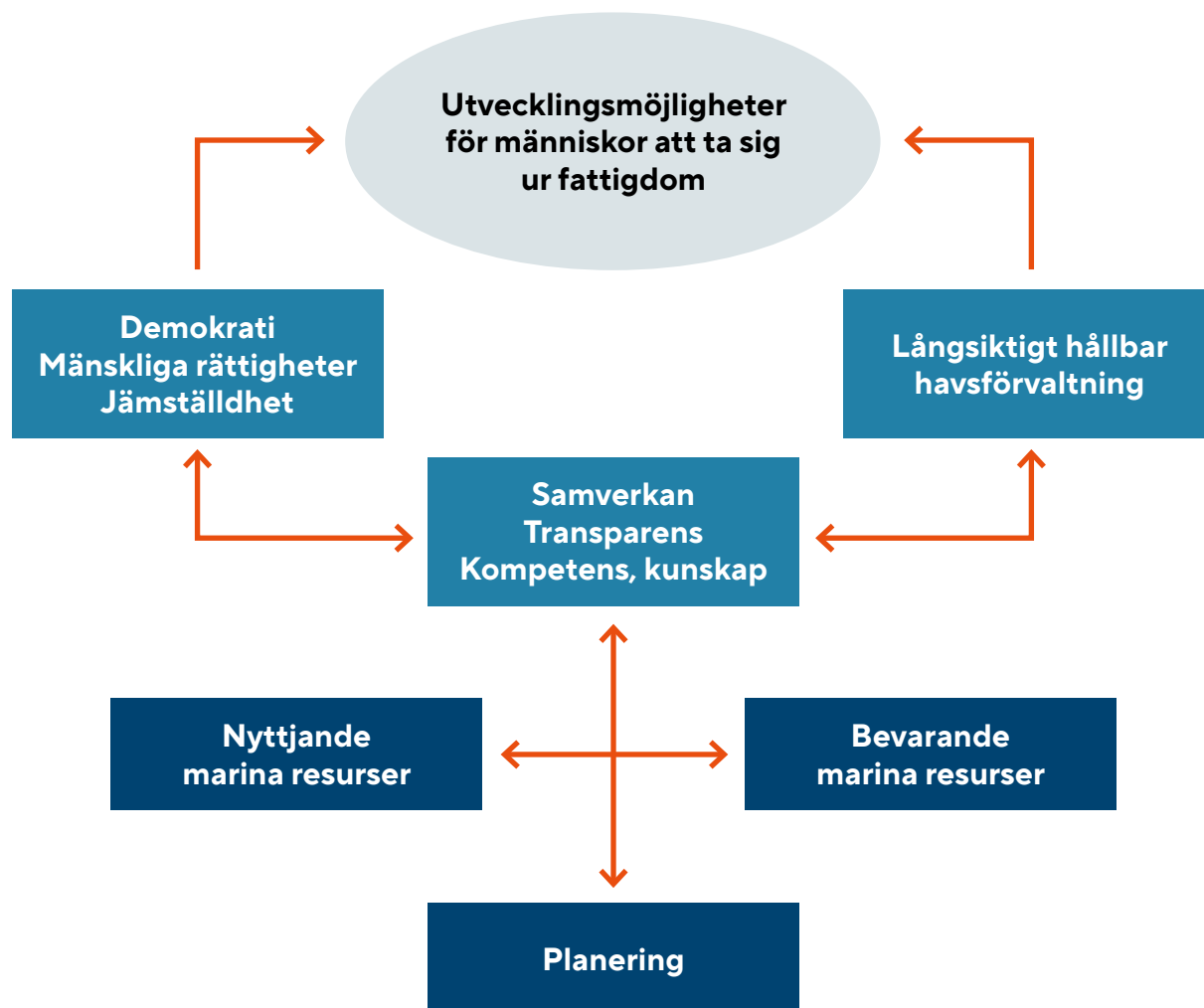

Ökat inflytande och kompetens att förvalta sina marina resurser.

För människor och förvaltare i utvecklingsländer är det nödvändigt med ökat inflytande över tillgång, fördelning och användning av resurser för att skapa bättre möjligheter att påverka de egna livsvillkoren. Det blir allt viktigare att se till att kompetens och makt över naturresurserna flyttas närmare dessa, så att de har större möjlighet att själva förvalta sina marina resurser genom planering som balanserar nyttjande och bevarande över tid.

Vad vi gjort: Insatser för att bidra till minskad fattigdom

Den främsta målgruppen för SwAM Ocean har varit statliga aktörer inom förvaltning av havsmiljö och fiskeri, men vi har även arbetat med globala och regionala program, eller genom havs- och fiskeriförvaltningsprocesser.

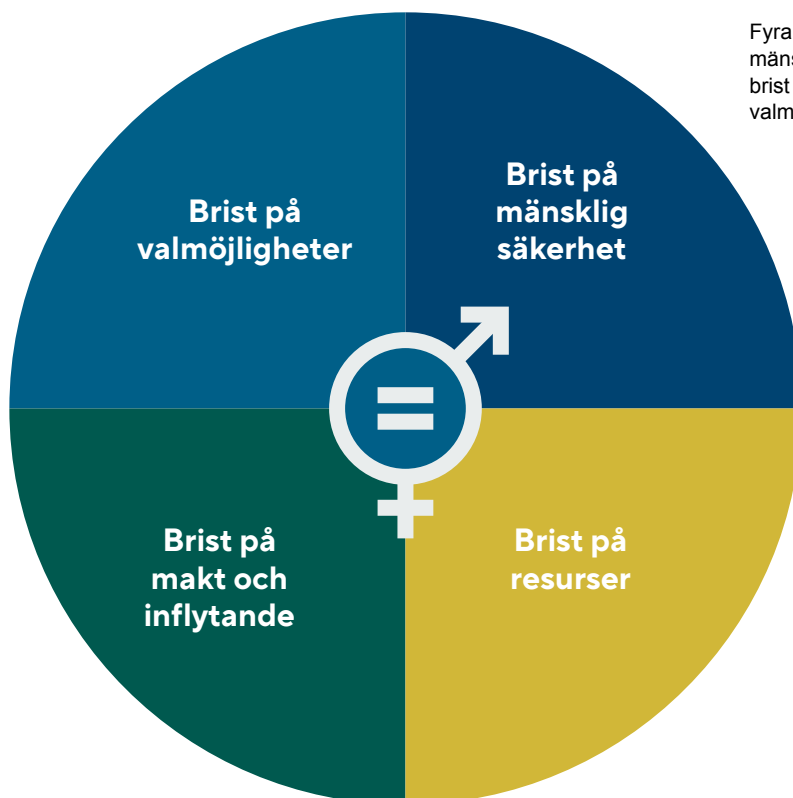
Förändringsteorin byggde på att planering är en nyckelåtgärd för att balansera nyttjande och bevarande av resurser från havet för att skapa förutsättningar för en hållbar blå ekonomi, samtidigt som samverkan, transparens och kompetens är nödvändigt för att nå resultat i de processerna, och bidrar till fattigdomsbekämpning.

95

förvaltare av skyddade områden gick utbildning i adaptiv förvaltning

Programmet har genomförts för att bidra till såväl en förbättrad kustmiljö och havsmiljö, som att öka den ekonomiska nyttan från havets resurser för människor som lever i fattigdom. Samtidigt har HaV verkat för att öka människors möjlighet att delta i beslutsprocesser och påverka dessa genom att öka kapaciteten och kunskapen hos myndigheter och andra institutioner i samhället. Vi har särskilt arbetat med jämställdhet och fattiga människors perspektiv.

Målet med dessa insatser har varit att bidra till minskad fattigdom i den breda bemärkelsen genom att ge människor bättre tillgång till resurser, öka möjligheten till avkastning och minska utsattheten för negativa miljöeffekter, öka möjligheten att göra sina röster hörda och skapa förutsättningar för att göra egna val.

Fyra dimensioner av fattigdom: brist på mänsklig säkerhet, brist på resurser, brist på makt och inflytande, brist på valmöjligheter.

Så har SwAM Ocean genomförts

För att nå programmets övergripande effektmål har HaV genomfört kapacitetshöjande insatser, främjandeaktiviteter, bidragit till policyutveckling och gett expertstöd baserat på samverkan och planering. Tillvägagångssätten har HaV valt efter att ha bedömt dem som nyckelfaktorer för att åstadkomma en hållbar havsförvaltning som gagnar människor och miljö.

HaV har bedrivit arbetet i fyra teman:

- planera havet och de marina resurserna

- bevara de marina resurserna för långsiktig tillgång till värdefulla ekosystemtjänster

- nyttja de marina resurserna för ökad omsättning i lokal blå ekonomi

- samverkan och samordnad förvaltning

Fyra delmål för att nå effekt

HaV har använt resultatbaserad styrning i programdesign, styrning, uppföljning och utvärdering av SwAM Ocean. Programmet satte upp mål på följande fyra nivåer: effekter (*impact*), mål på medellång till lång sikt (*outcome*), mål på kort till medellång sikt (*intermediate outcome*) och mål på kort sikt (*output*).

Fokus för denna rapport är hur mål på medellång till lång sikt har uppfyllts och hur de har bidragit till effektmålet att öka den ekonomiska nyttan för små önationer under utveckling och de minst utvecklade länderna genom ett hållbart nyttjande av marina resurser.

De fyra delmålen för programmet är:

Mål 1: Stärkt havsförvaltningskapacitet i ett urval av de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling bidrar till att marina resurser nyttjas på ett mer hållbart sätt och omsätts i lokal ekonomisk tillväxt.

As a convention, we value this partnership greatly. We see that it enhances some of our decisions of our contracting parties regarding development of partnerships, both within the region and from outside. And I think this is a great example of a collaborative effort, with the North and the South of the globe, so a great example of working together between global areas and regions.”

Deltagare från Nairobi konventionen

Mål 2: Ökad transparens och deltagandemöjligheter i havs- och fiskeriförvaltningsprocesser möjliggör stärkt inflytande för resurssvaga aktörer och rättighetsbärare i kustzonen i ett urval av de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling.

Mål 3: Ökad samverkan mellan länder, förvaltningsområden, sektorer och samhällsaktörer främjar ett mer effektivt och harmoniserat havsmiljöarbete från källa till hav till gagn för fattiga samhällen i kustzonen i ett urval av de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling.

Mål 4: Ökad förmåga på HaV att bidra till förstärkt samverkan mellan och med programmets målgrupper och organisationer till nytta för de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling.

De fyra delmålen är integrerade och ömsesidigt förstärkande, och spänner över programmets samtliga aktivitetsområden. På så sätt vill HaV skapa synergier och få ökade effekter mellan insatserna. Programmets fyra mål definieras ytterligare i målen på kort till medellång sikt, där stärkta kunskaper, ökade möjligheter för delaktighet och transparens samt förutsättningar för samverkan och dialog står i fokus.

I programmets arbete integrerades också följande tvärgående perspektiv:

- ett integrerat jämställdhetsperspektiv
- mänskliga rättigheter
- fattiga människors perspektiv
- konfliktmedvetenhet
- miljö och klimat

Berättelser om förändring. Tillsammans med våra partners har vi stärkt förmågan att planera havets framtid, att ta hand om havet och att använda havet till glädje och nytta för alla.

Nio berättelser om hur vi uppfyllt programmets mål

Rapporten beskriver hur HaV:s samarbeten bidragit till ökad havsförvaltningskapacitet och ökad samverkan mellan länder, förvaltningsområden, sektorer och samhällsaktörer. Genom nio förändringsberättelser vill vi illustrera hur programmets mål har uppfyllts. Vi besvarar frågor som:

- Hur programmets målgrupper har utvecklat och förändrat olika typer av policys och metoder på ett sätt som bidrar till mer hållbart nyttjande av marina resurser.
- I vilken utsträckning policys och metoder utvecklats eller förändrats på ett sätt som bidrar till stärkt deltagande och transparens, inklusive policys och metoder för gender och marginaliserade grupper av rättighetsbärare.
- Hur internationella och regionala processer har förändrat policys eller metoder på ett sätt som bidrar till ökad samverkan över sektorer och förvaltningsområden.
- Om nya initiativ som främjar sektors- och förvaltningsöverskridande arbete har etablerats, inom samma land eller mellan olika länder.
- Hur HaV-anställdas användning av nya ansatser, metoder eller verktyg för att främja samverkan mellan och med programmets målgrupper och organisationer har kommit till nytta för de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling.

Stärkt havsförvaltningskapacitet i syfte att bidra till lokal ekonomisk tillväxt

Många av aktiviteterna som HaV genomfört i SwAM Ocean har helt eller delvis varit inriktade på det första målet: *Stärkt havsförvaltningskapacitet i ett urval av de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling bidrar till att marina resurser nyttjas på ett mer hållbart sätt och omsätts i lokal ekonomisk tillväxt.* HaV har bland annat gett expertstöd och utbildningar, och tagit fram kunskapsmoduler för att nå målet. Framtagandet av bedömningsverktyget *WIO Symphony* tillsammans med insatser för kapacitetsutveckling inom havsplanering har spelat viktiga roller för måluppfyllelsen. Där har Nairobi konventionen varit en central samarbetspart. Även insatser om fiskets värdekedjor har bidragit till uppfyllandet av målet.

Kapacitetsutveckling i havsplanering

Mer än hälften av världens länder har genomfört eller påbörjat havsplanering som ett instrument för att styra användningen av havets utrymme och resurser. Det har även flera länder i Västra Indiska oceanen gjort. Moçambique, Seychellerna och Sydafrika har kommit långt i planeringsprocessen, medan andra länder nyligen startat sin planering. Komorerna, Tanzania och Zanzibar samt Somalia har över tid börjat prioritera havsplanering som instrument. I nuläget är länderna fullt involverade i diskussioner om att ta fram havsplaner. IOC-Unesco, alltså The Intergovernmental Oceanographic Commission inom Unesco, har bedrivit korta, men kärnfulla utbildningsinsatser i respektive land. Även flera biståndsgivare och icke-statliga organisationer är engagerade i gränsöverskridande havsplanering.

Nairobi konventionen med sina tio medlemsstater är samlande och driver kapacitetsutveckling genom projekt som stöder havsplanering och genom att ta fram ett regionalt ramverk för havsplanering.

Workshoppar, utbildning och expertstöd. Här en teknisk workshop i Komorerna.

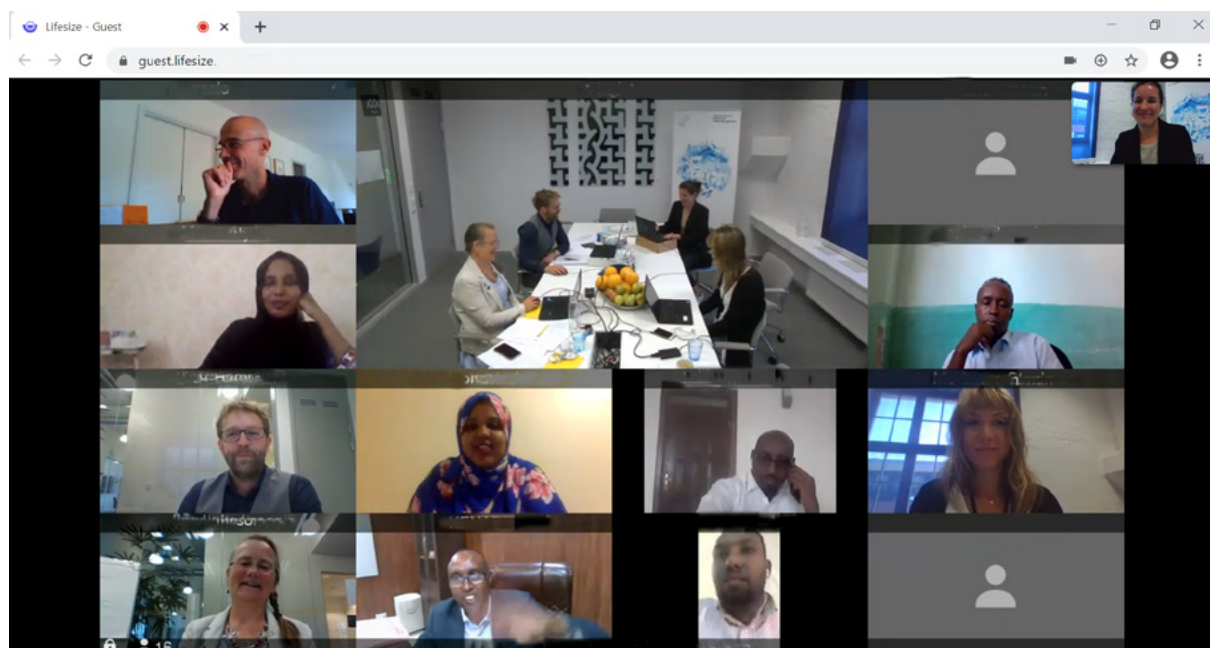
HaV:s utbildningar i havsplanering

I SwAM Oceans inledande skede bjöds HaV in till Nairobi konventionens workshop om kapacitetsutveckling i havsplanering. Där skulle strategin till ett regionalt ramverk tas fram och HaV blev ombudade att stödja konventionens arbete. Ungefär samtidigt utvecklade vi ett nära samarbete med IOC-Unesco inom havsplaneringsområdet.

Sedan dess har SwAM Ocean inte bara stöttat konventionens arbete, utan även enskilda länder, genom kapacitetsutvecklande workshoppar och expertstöd. Dessutom har HaV fått förtroendet av Sida att genomföra ett större internationellt utbildningsprogram, ITP, inom havsplanering. Programmet startade under senare delen av 2022 och bygger till stor del på erfarenheter och material som vi utvecklat i SwAM Ocean.

Kapacitetsutvecklingen inom havsplanering i regionen fortsatte även under 2023. På uppmaning av Nairobi konventionen genomförde vi en omfattande regional utbildning med deltagare från höga beslutsfattande nivåer från hela regionen.

Utbildning i havsplanering på distans med deltagare från hela regionen Västtra Indiska oceanen, i samarbete med Nairobi konventionen.

Webbinarieserie med Somalia utifrån de kunskapsmoduler vi skapat.

Stöd till Somalia i havsplanering

Den federala regeringen i Förbundsrepubliken Somalia bad HaV om stöd i sitt arbete att ta fram och genomföra havsplanering. HaV genomförde då en långvarig utbildningsinsats kallad Somali MSP Webinar Series, som baseras på kunskapsmoduler vi tagit fram i SwAM Ocean. Svenska erfarenheter har applicerats i en internationell kontext och utbildningen bygger i stor utsträckning också på andra länders erfarenheter och så kallat syd-syd-utbyte, alltså samarbete mellan utvecklingsländer. HaV har dessutom stöttat de somaliska myndigheterna med det inledande arbetet att ta fram ett legalt ramverk för havsplanering i landet.

Trots att landet ännu inte har genomfört havsplanering så har samarbetet varit viktigt och formativt. Arbetet startade 2021 och resultatet presenterades i slutet av 2022. Genom det nära samarbetet med Somalia har HaV varit en viktig komponent i utvecklingen av havsplaneringsinstrumentet i landet, ett land som har mer än 3 000 kilometer kust och enorma havsresurser utmed Afrikas horn. För att ytterligare stärka den somaliska havsplaneringskapaciteten deltar landet också med personal från ansvarigt ministerium i HaV:s ITP-program.

50 personer från sju länder
gick vår webbutbildning
om havsplanering

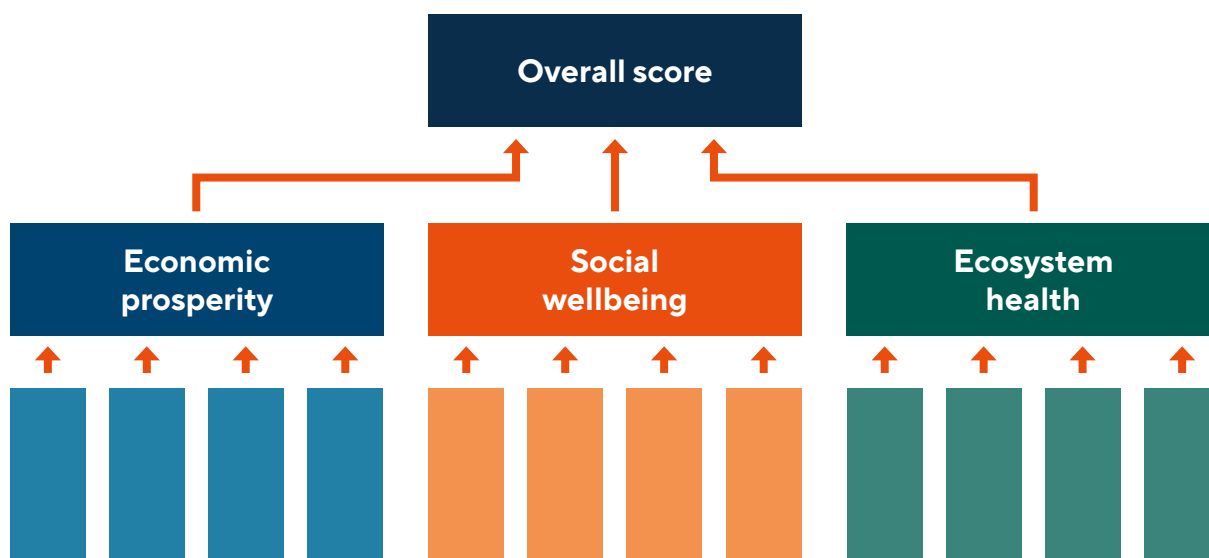
Den nya havsplaneringsmyndigheten i Moçambique var målgrupp för utbildningen där HaV och tyska GIZ samarbetade.

Stöd till Moçambiques utveckling av havsplaner

HaV har också stöttat Moçambiques utveckling av havsplaner. Expertstödet har inneburit att HaV avsatt personal för direkt rådgivning till Moçambiques havsplanerare. I slutet av 2021 slogs Moçambiques havsplaneringsorganisation samman med en ny myndighet, som tagit ansvar för själva planeringsprocessen. Den nya havsplaneringsmyndigheten har varit målgruppen för en utbildningsinsats där HaV tillsammans med den tyska byrån för internationellt samarbete GIZ har tränat de som ska utbildas. Med den nya myndigheten på plats i Moçambique har möjligheterna till samarbete förbättrats. Bland annat i form av rådgivning till den nya myndigheten, som också deltar i HaV:s ITP-program.

Rimliga förväntningar och stärkta sociala och miljömässiga komponenter

I både Somalia och Moçambique drivs havsplaneringsprocesserna i grunden av en önskan att öka användandet av havets möjligheter, som till exempel utvinning av resurser, odling, transport och turism. Den ekonomiska drivkraften dominerar även om där också finns andra aspekter. Ur SwAM Oceans perspektiv är det viktigt att HaV bidrar till att nyansera förväntningarna på hur havsplanering kan bidra till den blå ekonomin, och till att stärka de sociala och miljömässiga komponenterna i havsplaneringen.

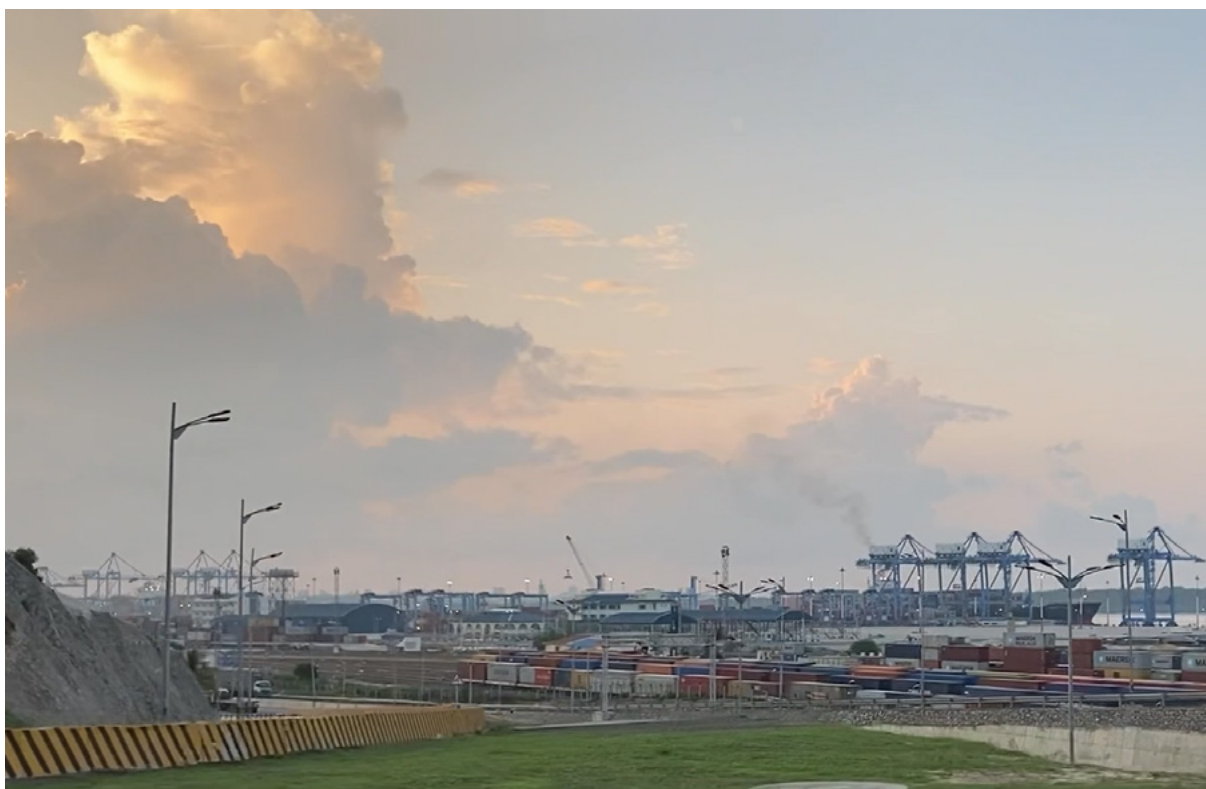

SwAM Ocean har bidragit till att stärka de sociala och miljömässiga komponenterna i havsplaneringen.

I did enjoy working with the Swedish team. They are very kind. They are very humble. They want to see us own the tool. They have launched it, but they want to build the capacity so we can proceed to use our tool.”

Deltagare från Tanzania

HaV har bidragit till att nyansera förväntningarna på den blå ekonomin och till att stärka de sociala och miljömässiga komponenterna i havsplanering.

I det tidiga skede som havsplaneringen i dag befinner sig i i denna region finns det möjligheter att göra planeringen till ett verkligt hållbarhetsfrämjande instrument som minskar fattigdom, ökar självförsörjande och ger rättvis resursfördelning, samtidigt som det bevarar ekosystemens funktioner.

I SwAM Ocean har vi tagit fram studier dels om hur blå tillväxt i lokalsamhället kan främjas, dels om hur jämställdhet och fattigdomsbekämpning kan tas om hand i havsplanering. Resultaten från dessa studier har vi omsatt i utbildningar och rådgivning, vilket förväntas bidra ytterligare till programmets måluppfyllnad över tid.

HaV har fått positiv återkoppling från sina partners, och det är tydligt att HaV:s bidrag inom havsplanering i regionen Västra Indiska oceanen har blivit ett uppskattat, viktigt och oberoende instrument.

Verktøget WIO Symphony som stød i havsplaneringen

WIO Symphony är ett verktyg på webben som stødjer havsplanering i Västra Indiska oceanen genom att bedöma miljöpåverkan från mänskliga aktiviteter. Verktøget låter användare visa data, testa scenarier och jämföra olika sätt att använda havet.

Innan *WIO Symphony* fanns hade de tio länderna i Västra Indiska oceanen börjat förbereda eller redan påbörjat havsplanering som ett instrument för ökad tillväxt och samordning i blå ekonomi. Men det var svårt att ta hänsyn till miljöpåverkan på ett objektivt sätt. Särskilt när omfattande planering ska genomföras på stora ytor, i en geografi där naturmiljön till största delen är okänd eller sparsamt karterad. Det sistnämnda gäller för alla länder i världen, och i Sverige hade HaV därför redan utvecklat ett verktyg för översiktlig bedömning av miljöpåverkan som vi använde som stød i Sveriges havsplanering. År 2019 frågade Nairobi-konventionen, som samlar det marina miljöarbetet i WIO-regionen, om Sverige genom SwAM Ocean kunde stötta konventionen i att utveckla ett motsvarande verktyg. Samma år startade utvecklingen av *WIO Symphony*, under ledning av HaV.

Så har *WIO Symphony* tagits fram

Arbetet har skett i samarbete mellan projektets afrikanska och svenska partners, med stød av internationell expertis. Vägen till målet har omfattat en stor mängd workshoppar, datainsamlingar och träningstillfällen.

Mer precist har verktøget utvecklats av Nairobi-konventionen tillsammans med dess tio medlemsländer, ett hundratal frivilliga experter runt om i världen och en grupp svenska myndigheter med Sveriges geologiska undersökning, Sveriges lantbruksuniversitet och Göteborgs universitet ledda av HaV.

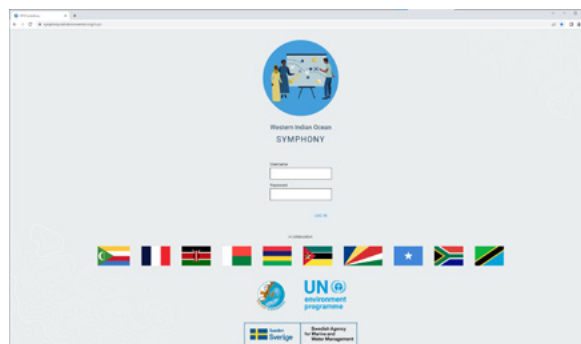
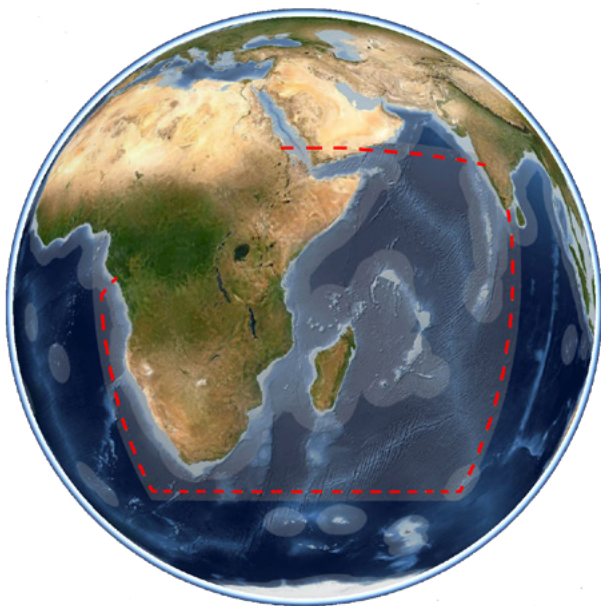
Utvecklingen av *WIO Symphony* blev möjlig genom en överenskommelse mellan HaV och FN:s miljöprogram UNEP för Nairobi-konventionen och genom finansiering från både Sida och anslag 1:13 för bilateralt miljö- och klimatsamarbete.

WIO Symphony är ett verktyg på webben som stødjer havsplanering genom att bedöma miljöpåverkan från mänskliga aktiviteter.

Verktøget WIO Symphony har utvecklats av Nairobi-konventionen, dess medlemsländer, frivilliga runt om i världen och en grupp svenska myndigheter ledda av HaV.

Tio länder med 250 miljoner invånare har tillgång till WIO Symphony för att göra miljöbedömningar i havet. Verktöget täcker en yta som motsvarar nio procent av världens hav.

Det färdiga resultatet

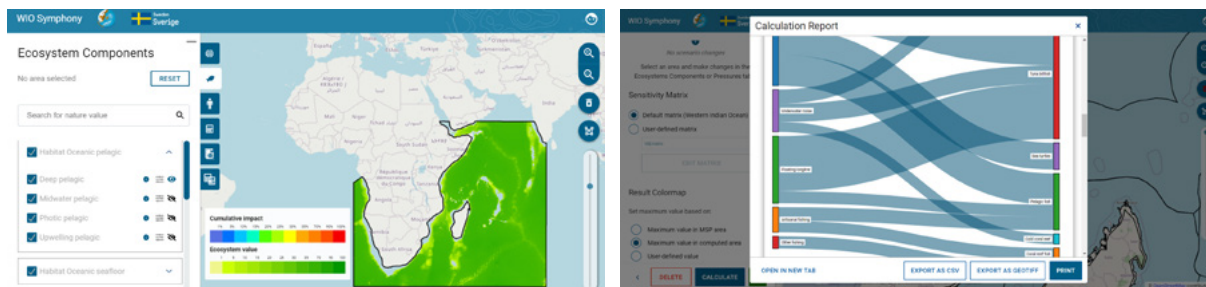
2022 stod en betaversion av *WIO Symphony* klar. Den lanserades i oktober med alla partners på plats i Gqeberha, Port Elisabeth, i Sydafrika. Sedan dess har verktöget funnits tillgängligt för alla WIO-regionens 10 länder, och används i dag av havsplaneringsansvariga myndigheter, forskare och andra.

Tio länder med sammanlagt 250 miljoner invånare kan i dag göra miljöbedömningar i havet tack vare verktöget. Till exempel har *WIO Symphony* använts i domstolsbeslut i Tanzania och i början av Kenyas havsplanering. Genom *WIO Symphony* kan bättre miljöbedömningar göras över en yta som motsvarar nio procent av världens hav.

Under 2023 gjordes nödvändiga revideringar av verktögets dataunderlag och metadata. Dessutom utbildades användare och it-förvaltare för att säkra både användarkapacitet och en varaktig förvaltning hos Nairobikonventionens sekretariat, som är värd för verktöget. En kombination av inkluderande samarbete och stora satsningar på kommunikation har dessutom medfört att *WIO Symphony* nu är både välkänt och accepterat.

WIO Symphony lanserades på WIOMSA:s vetenskapliga symposium i Sydafrika 2022. Nu är mer marin data tillgänglig för användning.

WIO Symphony visar data, räknar ut kumulativa miljöpåverkan och jämför olika sätt att använda havet.

Verktöget ger ökade möjligheter till miljöhänsyn i havsplanering

Utvecklingen av *WIO Symphony* har resulterat i att havsplanerare och även andra förvaltare av havet sedan 2022 kan ta in miljöhänsyn i sitt beslutsfattande, på ett både praktiskt och objektivt sätt. Utvecklingen av verktöget har gjort mer marin data tillgänglig och gett ökad kapacitet i att arbeta gränsöverskridande med rumsliga miljödata. *WIO Symphony* har dessutom väckt ett stort intresse internationellt, från både andra regioner i världen och inom FN-systemet, från UNEP och Unesco. Genom *WIO Symphony* har havsplanerare och förvaltare i WIO-regionen nu tillgång till ett verktyg där öppna data över havsmiljö och mänskliga aktiviteter kan användas rent praktiskt för att åstadkomma välinformerade och mer hållbara beslut om havets användning.

Måluppfyllnad

Kapacitetsutvecklingen inom havsplanering har bidragit till samtliga av SwAM Oceans mål på kort till medellång sikt, och då särskilt till stärkt ekosystembaserad förvaltning, tillgång till och delning av data, rättighetsfrågor, och tvärssektoriell förvaltning. HaV:s stöttning i att lägga grunden för en förbättrad havsförvaltning i regionen förväntas på sikt särskilt kunna bidra till programmets första delmål om stärkt havsförvaltningskapacitet för hållbart nyttjande av marina resurser och lokal ekonomisk tillväxt.

Det omfattande samarbetet i utvecklingen av *WIO Symphony* har direkt bidragit till ökad förståelse för tillämpning av ekosystembaserad förvaltning, tillgång till och delning av data, och tvärssektoriell förvaltning. Det i sin tur har bidragit till hållbart nyttjande, ökad transparens och samverkan mellan länder och sektorer.

9 procent av jordens
hav täcks av verktöget
WIO Symphony

Insatser kring fiskets värdekedjor

År 2019 konstaterade COFI, en underkommitté för handel inom FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation FAO, att det fanns en kunskapsbrist att ta itu med kring hur småskaliga aktörer inom fiskerisektorn i utvecklingsländer kunde få bättre förutsättningar att driva lokal utveckling genom att stärka och bygga ut det lokala fiskets värdekedjor. FAO:s konstaterande var ett resultat av ett analysarbete och en vidareförmedling som HaV gjort inom SwAM Ocean. HaV hade tillsammans med FAO undersökt hur arbetet med fiskeritjänster tydligare kunde kopplas mot fiskets värdekedjor för att det skulle bli möjligt att uppfylla det globala hållbarhetsmålet nummer 14.

När det gemensamma analysresultatet presenterades för COFI 2019 konstaterades att tjänster och handel med tjänster var allt viktigare komponenter i länders ekonomi, och att det även gällde för utvecklingsländer. Tillgången på tjänster är avgörande för att nå flera av de globala hållbarhetsmålen. Det fanns dock inte tillräckligt med kunskap om vilken roll tjänster, och handel med tjänster, spelar i fiskets värdekedjor. Under 2022 påpekade åter flera länder vid ett möte, i samtal kring småskaligt fiske och internationell handel, vikten av att utveckla och förstå det småskaliga fiskets värdekedjor, inklusive handeln med fiskeritjänster.

Samarbeten med universitet i Japan och Sverige

Efter underkommitténs möte i november 2019 tog HaV i samarbete med FAO, fram en uppdragsbeskrivning för det fortsatta arbetet. Baserat på det har FAO haft kontakter med ett japanskt universitet för att titta på tjänster i relation till fisket ur ett japanskt perspektiv. HaV tog i sin tur kontakt med Göteborgs universitets utbildningsprogram för hav och samhälle för att ge en eller flera av deras studenter på mastersnivå möjlighet att skriva en uppsats i ämnet. Uppsatsen, som undersökte hur produktionen av omega 3-olja, som bygger på odling av mikroalger, i Vietnam och Tanzania ser ut, färdigställdes och spelades in till FAO under 2021 som ett underlag till COFI.

Måluppfyllnad

HaV bedömer att aktiviteterna kring fiskets värdekedjor framför allt har bidragit till att uppfylla programmets första delmål, om än indirekt, antaget att FAO:s arbete omsätts i konkreta förvaltnings- och främjandeåtgärder i olika länder, som gagnar blå tillväxt på lokal nivå. HaV:s analysarbete har även bidragit till Mål 4 om att höja HaV:s interna kapacitet att stötta samarbete mellan och med programmets målgrupper.

Värdekedjor och tjänster kopplade till fiske är viktiga för många länders ekonomi.

Ökad transparens och deltagandemöjligheter i havs- och fiskeriförvaltningsprocesser

Det andra delmålet för SwAM Ocean är *Ökad transparens och deltagandemöjligheter i havs- och fiskeriförvaltningsprocesser möjliggör stärkt inflytande för resurssvaga aktörer och rättighetsbärare i kustzonen i ett urval av de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling.* För att uppfylla målet har vi genomfört aktiviteter som expertstöd och workshoppar inom nyttjanderätter, havsplanering och bevarandemetoder, kombinerat med studier, analyser och utbildningar. Expertstöd inom adaptiv förvaltning av marina skyddade områden har varit viktiga i arbetet med att uppfylla målet, tillsammans med insatser inom ramen för initiativet FiTI, Fisheries Transparency Initiative.

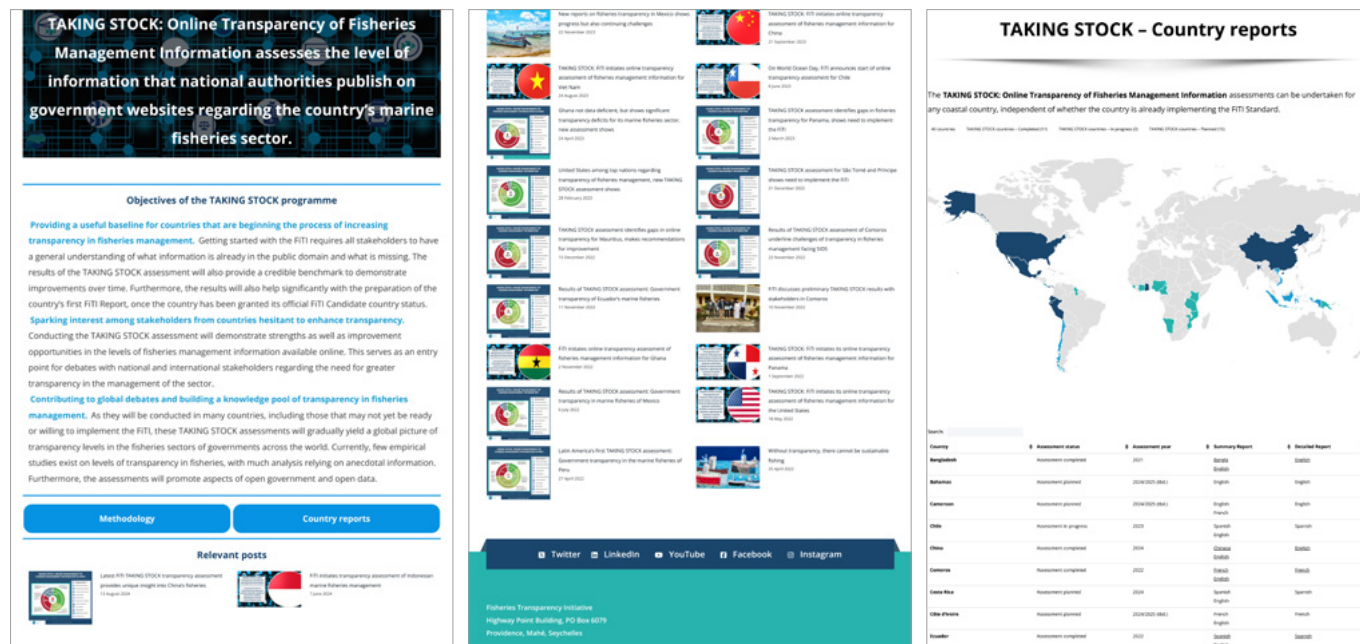
Transparens och delaktighet behövs för rättvist och hållbart fiske.

Engagemang i *Fisheries Transparency Initiative*

HaV har engagerat sig i det globala partnerskapet FiTI om transparens inom fiske sedan initiativet sjösattes 2016. Målsättningen med FiTI är att offentliggöra material, som exempelvis uppgifter om bestånd och fiskelicenser, och ta fram informationen som efterfrågas. Transparensen och tillgängligheten ska göra det möjligt för människor att engagera sig i fiskeförvaltningen och påverka den. Öppen information motverkar dessutom korruption.

HaV har sedan 2018 haft en representant invald i FiTI:s internationella styrelse och är engagerade i FiTI:s arbete. Genom styrelsearbetet har HaV bidragit till att driva initiativet och dess insatser för transparens och tillgängliga data framåt. Att arbeta med olika länders ansökningar att bli FiTI-anslutna har också varit en viktig del i detta. Likaså att sprida kunskap om varför transparens inom fiskesektorn är viktig. I rollen som ledamot har HaV dessutom varit aktiv i arbetet med tillsättningen av nya styrelsemedlemmar, och att granska och intervjua lämpliga kandidater.

HaV deltog också i en arbetsgrupp som såg över FiTI-standarden. Översynen handlade om hur länder anslöt sig till FiTI och om standardens tematiska områden kunde stärkas eller breddas. Syftet var både att förenkla och att ställa högre krav.

Analysverktyget *Taking stock tool* används för att bedöma hur ett land uppfyller FiTI:s transparenskrav.

Ett nytt analysverktyg för ökad transparens – Taking stock tool

Utöver styrelseuppdraget har HaV genom SwAM Ocean bidragit till att ta fram analysverktyget Taking stock tool. Det är ett verktyg som används för att bedöma hur väl ett land uppfyller FiTI:s tolv transparenskrav, utifrån vad som publiceras på landets officiella hemsidor. Resultatet kan exempelvis användas för att inleda dialoger med länder som är intresserade av att ansluta sig till initiativet för att därmed bidra till ökad tillgänglighet på data inom fiskerisektorn. Verktöget sjösat-tes 2021 och applicerades då i Peru, Ecuador, Bangladesh, Mexiko och Komorerna. Tack vare rapporterna, och arbetet att ta fram dem med hjälp av verktyget Taking stock tool, har tillgången till data över vad som händer i dessa länders fiskesektorer förbättrats avsevärt.

I början av 2024 fanns färdiga rapporter för 11 länder runt om i världen, inklusive viktiga fiske-länder såsom Kina, Bangladesh, Ecuador, Komorerna, Mauritius, Mexiko, Peru och Sao Tomé et Principe. Ytterligare 18 rapporter är planerade.

Engagemang för ökad transparens genom nyhetsbrev

HaV har även ingått i redaktionskommittén för FiTI:s serie av nyhetsbrev Transparency briefs, tBriefs. Nyhetsbreven är en strategi för att skapa engagemang för nyttan av transparens, vilket i sin tur förväntas bidra till politiskt tryck och i det långa loppet ge ökad tillgång på data från både fiskeriförvaltning och havsmiljöprocesser.

Studie om de ekonomiska fördelarna med transparens inom fiskesektorn

Inom FiTI har HaV har också hjälpt till att bygga kunskap genom att driva en studie om de eko-nomiska fördelarna med transparens, kopplat till relationen mellan transparens i fiskesektorn och miljöcertifiering av fiskeprodukter. I studien som genomfördes 2023 undersöktes kopplingarna mellan FiTI-standarden och två miljöcertifieringsstandarder för fisk. Resultaten redovisades i rap-porten Benefits of government transparency in marine fisheries according to the FiTI standard for eco-certification of fisheries, som publicerades i augusti 2023.

11 länder har rapporterat om sin transparens i fiske tack vare FiTIs *Taking Stock Tool*

En av slutsatserna i rapporten är att upprätthållande av FiTI-standarden gör det lättare att uppfylla vissa krav som ställs för att en fiskprodukt ska bli miljöcertifierad. Även uppföljning och bedömning av miljöcertifieringen underlättas. Studien visar också på att kopplingar kan stärkas ytterligare genom åtgärder som bland annat ökat data- och informationsutbyte, ökad kunskap och mer enhetliga indikatorer för uppföljning av standarder. FiTI-standarden som fokuserar på aspekter kring transparens är samtidigt inte relevant för alla miljöcertifieringskrav, till exempel att ett fiske ska vara hållbart.

I anslutning till publiceringen av studien anordnade FiTI och HaV ett webinarium som lockade ett hundratal deltagare från hela världen. Ämnet var vilken roll transparens kan ha för handel och miljöcertifiering.

Tillgången till data inom fiskeriförvaltning och havsmiljöprocesser bedöms ha ökat under programperioden som ett resultat av FiTI:s verksamhet. Genom utbildning har resultat även uppnåtts i form av att länder börjat publicera fiskeriavtal.

Webbinariet om transparens, handel och miljöcertifiering lockade ett hundratal deltagare från hela världen.

95 förvaltare av skyddade områden har ökat sin kunskap om hur de kan tillämpa en adaptiv förvaltning. Här kartläggs mål för både mänsklig välfärd och ekosystem ihop med hot och vad som driver hoten, och strategier för att minska hoten i Tanzania.

Expertstöd för adaptiv förvaltning av marina skyddade områden

HaV har byggt kapacitet inom adaptiv förvaltning av marina skyddade områden och bidragit till att främja en hållbar användning av marina resurser.

HaV har fokuserat på kapacitetsutveckling där våra samarbetspartners strategiskt kan förstärka och utveckla skyddet av marina ekosystem och dess resurser med ambition att på sikt minska fattigdom. Genom att låta lokalsamhällen vara delaktiga i utformning av den marina förvaltningen kan förvaltare hitta lösningar för hur människors dagliga försörjning kan utvecklas istället för att påverkas negativt av restriktioner.

Långsiktig påverkan och minskad sårbarhet med metoden Conservation Standards

En funktionell adaptiv förvaltning kräver hög kapacitet i form av förståelse, kompetens, stödjande ramverk och struktur, och dessutom förankring på flera nivåer i förvaltningsorganisationen. Och för att förstå om ett marint skydd är ett funktionellt verktyg – alltså åstadkommer det det ska – så krävs det att de skyddade områdena följs upp på ett konkret, transparent och resurseffektivt sätt och dessutom förvaltas effektivt.

HaV har arbetat på flera nivåer i den marina förvaltning för att skapa förståelse och utveckla hur man kan jobba harmoniserat på olika skalor och därmed hitta mer effektiva arbetssätt.

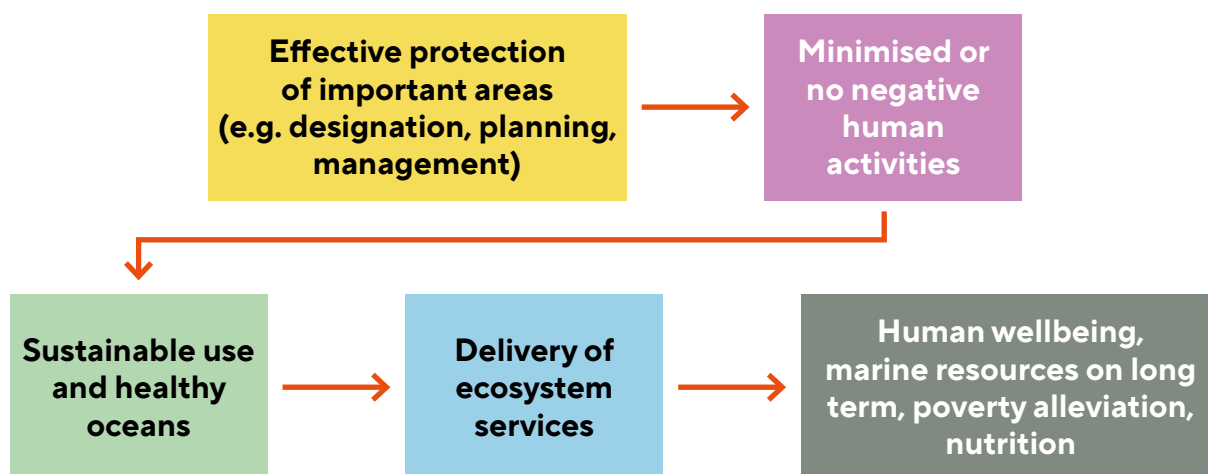
HaV har utbildat flera team i Tanzania, Komoreerna och Madagaskar från 2021 till och med 2024 i metodiken *Conservation Standards* samtidigt som de fått testat metodikens steg på sina egna marina skyddade områden. Deltagarna har också utbytt erfarenheter om framgångsfaktorer och förutsättningar för att skapa effektivt förvaltade marina skyddade områden i regionen.

HaV har utbildat team i Komoreerna, Madagaskar och Tanzania.

Flera av teamen var mitt uppe i processen med att uppdatera förvaltningsplanerna för sina skyddade områden. Tack vare den tajmingen kunde teamen införliva resultatet från våra workshoppar i sina förslag till förvaltningsplaner.

En adaptiv förvaltning är en viktig komponent för att skapa en effektiv förvaltning av marina skyddade områden. Detta bidrar till det globala ramverket för biologisk mångfald, Kunming-Montrealramverket och FN:s globala hållbarhetsmål. Förutsättningarna för långsiktig påverkan och minskad sårbarhet har ökat genom att vi har byggt upp kompetensen på plats.

För att ett marint skydd ska vara funktionellt krävs att de skyddade områdena följs upp på ett konkret, transparent och resurs-effektivt sätt.

Inspiration, initiativ och samverkan för stärkt havsförvaltning

I Madagaskar håller ett nationellt nätverk av coacher på att byggas upp som kan leda team enligt metoden *Conservation Standards*. I Tanzania har vår systemmyndighet Marine Parks and Reserves Unit inkluderat ambitioner att arbeta med adaptiv förvaltning i den nationella strategiska planen för marint skydd. På Komorerna har förvaltare från landets fyra marina parker samverkat och fördjupat den strategiska förståelsen av hur åtgärder leder till önskade resultat, och hur en adaptiv och kontinuerlig uppföljning kan stärkas. HaV har också bidragit till att den första nationella förvaltaren i Tanzania har utbildats i *Conservation Standards* för att kunna coacha sina medarbetare. Totalt har 95 av regionens marina förvaltare fått ökad kunskap om hur de kan tillämpa en adaptiv förvaltning enligt den internationellt erkända metoden *Conservation Standards*.

Det har varit viktigt för HaV att stärka kapaciteten i institutioner för att etablera långsiktig kompetens och utveckling för landet.

De viktigaste regionala samarbetsparterna var Nairobi konventionen, WIOMSA och WIOMPAN *Western Indian Ocean Marine Protected Area Professional Network* som är det regionala nätverket av marina förvaltare. Tack vare att vi förankrat planerade insatser med dem har vi kunnat identifiera och matcha målgruppernas behov mot vår kompetens.

WIOMSA, Nairobi konventionen och HaV har också arrangerat seminarier för förvaltare av marina skyddade områden, fiskeriförvaltare och icke-statliga organisationer som är verksamma i Västra Indiska oceanen. Seminarierna har behandlat hur en adaptiv förvaltning kan bidra till att förbättra den nuvarande förvaltningen av redan etablerade marina skyddade områden och göra den mer flexibel för att möta en föränderlig omvärld.

HaV har även delat med sig av erfarenheter om det svenska nätverket av marina skyddade områden och ekosystembaserad förvaltning. Vi har då inte enbart fokuserat på arealmålet om 30 procent skydd utifrån Konventionen om biologisk mångfald, utan även på att skyddet ska vara funktionellt och göra konkret skillnad för ekosystemen.

Måluppfyllnad

HaV bedömer att kapacitetsutvecklingen av marina förvaltare skapar stärkt lokal och nationell havsförvaltningskapacitet, som sätter det marina skyddet i ett större perspektiv såväl regionalt som globalt, för att motivera att det krävs en integrerad marin förvaltning. HaV bedömer vidare att insatserna har bidragit till att uppfylla målen genom att marina förvaltare samverkar genom kunskapsöverföring och kapacitetsutveckling mellan aktörer i regionen. Det i sin tur bidrar till stärkt havsförvaltning och sektoröverskridande samverkan, ökad transparens och en marin förvaltning där den sociala hållbarheten är en förutsättning för framgång och utveckling.

HaV bedömer att engagemanget i FiTI bidragit till förbättrade möjligheter för relevanta aktörer att få tillgång till och delning av information och data i utvalda fiskeri- och havsförvaltningsprocesser. På sikt förväntas den ökade transparensen kunna bidra till stärkt inflytande för resurssvaga aktörer och rättighetsbärare i kustzonen i ett urval av de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling. Det har stor betydelse för målet om ökad transparens och deltagandemöjligheter i havs- och fiskeriförvaltningsprocesser.

Ökad samverkan mellan länder, förvaltningsområden, sektorer och samhällsaktörer

Det tredje delmålet i SwAM Ocean är *Ökad samverkan mellan länder, förvaltningsområden, sektorer och samhällsaktörer främjar ett mer effektivt och harmoniserat havsmiljöarbete från källa till hav till gagn för fattiga samhällen i kustzonen*. Arbetet har skett i ett urval av de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling. Måluppfyllelsen har varit kopplad till aktiviteter som expertstöd i FAO-processer om handel med fiskeritjänster och frivilliga riktlinjer för nyttjanderätter, workshoppar och genom insatser som rör källa-till-hav-förvaltning och Havsplattformen mot fattigdom.

Insatser kring källa-till-hav-förvaltning

Sedan 2019 har HaV haft en nära dialog med Source to sea-plattformen för att förbereda, genomföra och sprida resultaten av en Source to sea-pilotstudie. Pilotstudien påbörjades 2021 med syftet att bidra till en mer koordinerad och holistisk vatten- och havsförvaltning i Somalia genom att kartlägga och analysera hur de planerade översvämningssåtgärderna i Juba och Shabelle-avrinningsområdet kan påverka kustmiljön och landets möjligheter att utveckla en hållbar blå ekonomi. Dialogen med Source to sea-plattformen och dess medlemmar var mycket värdefull inför valet av inriktning i pilotstudien och för att identifiera nyckelaktörer som behövde involveras i förberedelserna, genomförandet och spridandet av studien.

Genomförandet av Source to sea-pilotstudie

År 2022 hölls 44 intervjuer med de identifierade aktörerna inklusive somaliska myndigheter från olika förvaltningsområden och nivåer, internationella organisationer, biståndsgivare med mera. I arbetet med pilotstudien anordnades även en workshop under Världsvattenveckan 2022 för spridning och diskussion om resultaten från intervjuerna och enkätundersökningar. Kunskapen och rekommendationerna som togs fram genom studien väntas på sikt kunna påverka politik och satsningar kopplade till översvämningar och blå ekonomi i Somalia och andra länder i WIO-regionen som har liknande utmaningar.

Under 2023 och 2024 pågick dialoger inom Source to sea-plattformen med ett antal utvalda aktörer för att ta fram riktlinjer för integrering av källa till hav-perspektiv i planering och genomförande av klimatanpassningsåtgärder.

HaV har haft en nära dialog med Source to sea-plattformen. Under Världsvattenveckan anordnade vi en workshop tillsammans.

Havsplattformen mot fattigdom samlade 21 myndigheter, universitet, departement, företag och frivilligorganisationer.

Utveckling och drift av Havsplattformen mot fattigdom

På Almedalsveckan 2019 lanserade HaV i samarbete med Sida idén om en aktörsplattform. Året därpå fick aktörsplattformen sitt namn och mål, ett sekretariat och nya medlemmar – och Havsplattformen mot fattigdom var född. Från 2022 deltog 21 organisationer i plattformen, däribland myndigheter, departement, akademi och frivilligorganisationer i Sverige.

Möten för utvecklingssamarbete och kunskapsutbyte

Plattformens medlemmar har mötts i två stormöten, i smågrupper inför Stockholm +50 och FN:s havskonferens, och genom möten i tre nätverksgrupper på olika teman. Deltagarna har då presenterat sina arbeten kring hav och minskad fattigdom, och delat med sig av information och inspel för att stötta varandras internationella utvecklingssamarbete. Det har skett genom föredrag, rapporter, förbättringsförslag och kontakter. Dessutom har externa föreläsare bjudits in för att bredda vyn och öka kunskapen.

Samtal under Almedalsveckan

Under Almedalsveckan 2022 ordnade HaV ett samtal på temat fossila bojor och förnybar frigörelse. Det handlade om företagande mot fattigdom i Afrikas blå ekonomi, om rumslig planering och affärsmöjligheter, och huruvida svenska företag och myndigheter kan bekämpa fattigdom och klimatkris tillsammans med länder i Östafrika. Samtalet visade på nuläge och möjliga framtidsscenarion, och väckte tankar och idéer hos deltagare och publik.

21 myndigheter och organisationer gick med i Havsplattformen mot fattigdom

Havsplattformen mot fattigdom ordnade två samtal i Almedalen om företagande mot fattigdom, blå ekonomi och biståndets roll.

På Almedalen 2023 satte HaV fokus på havets ekonomi tillsammans med Sida, Sveriges lantbruksuniversitet, Stockholm Environment Institute och Naturskyddsföreningen. Dialogen mellan arrangörerna rörde vilken roll svenskt bistånd spelar för kust och hav och vad arbetet får för effekter.

Måluppfyllnad

HaV bedömer att insatserna kring källa till hav-förvaltning bidragit till stärkt förståelse och ökad kunskap om tillämpning av ekosystembaserad förvaltning. Insatserna har även stärkt möjligheterna till dialog, kunskapsöverföring och samarbeten mellan förvaltningsområden, sektorer och samhällsaktörer. HaV:s stöd till Somalia i att stärka kunskapen och sektorsamverkan om översvämningsåtgärders effekter på kustmiljö och sektorer för en hållbar blå ekonomi bör på sikt kunna bidra till Mål 3.

Enligt deltagarna själva har Havsplattformen mot fattigdom bidragit till stärkt dialog, stärkt kunskapsöverföring och stärkta möjligheter till samarbeten mellan aktörer. I någon mån har

plattformen även effektiviserat det svenska utvecklingssamarbetet. Däremot har plattformen inte hunnit ge nytta för de minst utvecklade länderna ännu. HaV bedömer att plattformen också stärkt kunskapen och förmågan hos medarbetare på HaV i att tillämpa nya perspektiv, ansatser och metoder i genomförandet av aktiviteter som är riktade mot samverkan mellan och med program-
mets målgrupper och organisationer.

HaV bedömer att utvecklingen och driften av havsplattformen bidrar till både Mål 3 och Mål 4 genom att stärka möjligheter till dialog, kunskapsöverföring och samarbeten mellan förvaltningsområden, sektorer och samhällsaktörer samt stärkt kunskap och förmåga inom HaV kring samverkan mellan och med programmets målgrupper. Insatserna bör på sikt kunna stärka, effektivisera och skapa samverkan i svenska insatser för stärkt havsförvaltningskapacitet i ett urval av de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling, så att marina resurser används på ett mer hållbart sätt och omsätts i lokal ekonomisk tillväxt i enlighet med Mål 1 om stärkt havsförvaltningskapacitet.

En rad insatser har stärkt vår kapacitet att bidra till både samverkan och arbetssätt som ger ökad transparens, deltagande och inflytande.

Ökad intern förmåga att bidra till stärkt samverkan mellan målgrupper i programmet och mellan HaV och målgrupperna

Det fjärde och sista målet är att uppnå en ökad förmåga på HaV att bidra till förstärkt samverkan mellan och med programmets målgrupper och organisationer till nytta för de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling. För att uppfylla målet och skapa synergier och få ökade effekter mellan insatserna har HaV genomfört ett flertal aktiviteter, bland annat tagit fram studier och anordnat webinarier. Ett exempel är en studie om havsplanering för jämlik och inkluderande utveckling, och arbetet inom lokal blå tillväxt.

Havsplaneringstudie för jämlik och inkluderande utveckling

I SwAM Ocean har HaV arbetat med att utveckla stärkta arbetssätt och riktlinjer för att havsplanering i de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling ska kunna bidra till en mer jämlik och inkluderande utveckling. För att möjliggöra det har HaV tagit fram underlag som visar hur man ska förstå och hantera havsplaneringsprocessens koppling till fattigdom och gender. Arbetet har skett i samarbete med svenska och internationella organisationer och akademi, och med de nationella myndigheterna i samarbetsländerna.

Ramverk togs fram i ett första steg

Arbetet genomfördes i tre steg. I det första steget utarbetades ett ramverk, som ger en teoretisk förståelse och metod för hur och fattigdom och gender relaterar till havsplanering. Ramverket togs fram av forskare knutna till universitet i Sydafrika, Kenya, Tanzania och Sverige i samarbete med HaV. Ramverket utgår från de globala riktlinjerna för havsplanering och från IOC-Unesco:s tiostegsprocess, och visar hur vissa tillägg till dem stärker fattigdoms- och genderperspektivet.

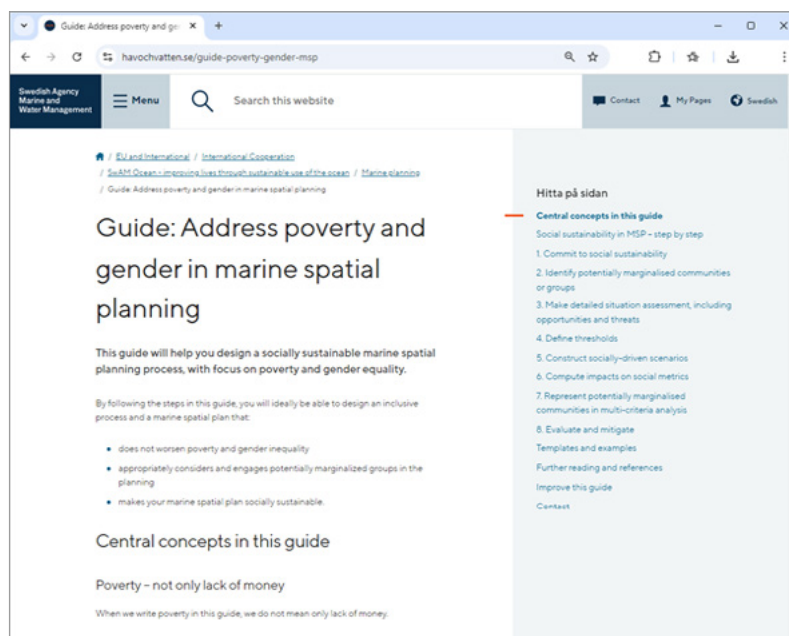
Ramverket färdigställdes och lanserades 2021, och innehållet kommunicerades till samarbetspartners i programmet. Ramverket inkluderades dessutom i IOC-Unesco:s och EU-kommissionens internationella guide för havsplanering som ett bra exempel på hur inkludering och rättigheter kan förstärkas i planeringsprocesser. Detta gav en global spridning av ramverket.

Test av ramverkets användbarhet i steg två

I det andra steget testades ramverkets användbarhet för att dra lärdomar om hur perspektiven kan påverka utvecklingen av havsplanering i regionen Västra Indiska oceanen. I detta steg samarbetade IOC-Unesco och HaV aktivt. Tillsammans med IOC-Africa som är IOC-Unescos avdelning för Afrika, testades tillämpning av ramverket i tre fallstudier i Tanzania, Madagaskar och Kenya. Under 2021 identifierades projektområden och lokala samverkansaktörer för de tre fallstudierna. Datainsamling gjordes från totalt 1 500 hushåll. Enkät svar och intervjuer synliggjorde hur fattigdoms- och genderfrågor på hushållsnivå är kopplade till användningen av havet i fattiga kustområden. Rapporterna från fallstudierna från Tanzania och Madagaskar publicerades 2022, medan Kenya-studien publicerades två år senare. Data är publicerad på Svensk nationell data-tjänst för tillgång, bevarande och återanvändning.

Forskarna förbättrade ramverket under 2022 baserat på testet och fallstudierna, och presenterade resultatet på den internationella konferensen International MSP Forum som arrangerades av IOC-Unesco och EU-kommissionen. HaV publicerade det förbättrade ramverket 2023.

Utöver arbetet i SwAM Ocean har HaV dessutom finansierat en syntesrapport som gör en jämförande analys av alla tre fallstudierna, som har sampublicerats med IOC-Unesco för större spridning. Det arbetet finansierades av bilateralt miljö- och klimatsamarbete, anslag 1:13.

Vår guide på webben ska göra det enklare för havsplanerare att inkludera gender och fattigdom i sin havsplanering.

Boosting human rights-based approaches and social wellbeing in Marine Spatial Planning

9 September 2024
14h30 to 17h (Paris time) via Zoom
Languages: English, Français, Español

MSPglobal 2.0
Webinar
Series #1

Organised by:
unesco
LINKS
Local and Indigenous Knowledge Systems
Sveriges Maritima Byrå

With the support of:
European Union
Sverige

280 person från hundra länder deltog på webinariet där vi lanserade guiden om gender och fattigdom i havsplanering.

14:12

Instagram

Logga in Gå med

mspglobal2030 • Följ

mspglobal2030 We are soon kicking off a #webinar series to share the latest #MSP knowledge and tools.

Join the first edition on the key findings of MSP publications about Indigenous Peoples, local communities, poverty and gender. Find the registration link through the link in our bio!

-ES-
Únete al primer webinario

29 gilla-markeringar
den 30 augusti

Logga in för att gilla eller kommentera.

Guiden fick spridning även på sociala medier tack vare samarbetet med IOC-Unesco.

Spridning och användbarhet i steg tre

Efter att ha spridits via IOC-Unesco:s och EU-kommissionens kanaler så presenterades ramverket på konferensen *2nd MSP Forum for Africa* i november 2023. Samma år beslutade HaV att ta fram ett mer användarvänligt verktyg baserat på ramverket, nämligen en guide på webben för havsplanerare. Syftet med guiden är att på ett enkelt sätt lotsa användarna genom metoden och inspirera havsplanerare till att inkludera gender och fattigdom i sin havsplaneringsprocess. Guiden publicerades 2024 och lanserades tillsammans med IOC-Unesco och Unesco LINKS på ett webinarium i september där 280 person från 100 länder deltog.

1000 gånger per
år har våra
webbsidor visats

Resultat av arbetet

Kunskapen och metoderna som tagits fram kan bli avgörande pusselbitar för att havsplanering i fattiga delar av Afrika ska bidra till en mer jämställd och rättvis resursfördelning. Arbetet med studien har utöver detta bidragit till ökad kunskap och förmåga på HaV att tillämpa gender- och fattigdomsperspektiv i havsplanering, både i Sverige och internationellt.

I processen med att ta fram underlaget har HaV valt att involvera ett flertal aktörer som arbetar med havsplanering och utvecklingsproblematik inom både myndigheter och akademi. Arbetet har också drivits i samverkan med internationella organisationer, internationella forskarnätverk och nationella myndigheter i samarbetsländerna. Det har skapat intresse och genomförande hos partnerorganisationer, skapat dialoger för intressentsamverkan och sammankoppling med andra utvecklingsaktörer i regionen.

HaV:s bedömning är att kapaciteten att arbeta med dessa frågor har stärkts, särskilt i Västra Indiska oceanen, genom att forskarna som arbetat med studierna har varit verksamma vid universitet i regionen. Kapaciteten har även stärkts genom samarbete med regionala utvecklingsaktörer i genomförandet av fallstudierna, inklusive IOC-Africa, FAO och nationella fokalpunkter på myndigheter och i akademi.

Samarbetet med IOC-Unesco har ökat genomslaget och den fortsatta spridningen och användningen av resultaten.

Måluppfyllnad

HaV bedömer att insatserna stärker myndighetens kapacitet att bidra till förstärkt samverkan mellan och med programmets målgrupper och organisationer till nytta för de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling. Vi bedömer också att insatserna på sikt bidrar till arbetssätt som ger ökad transparens, deltagande och inflytande för rättighetsbärare samt stärker kvinnors och resurssvaga aktörers ekonomiska rättigheter.

Vad behövs för att få till lokal blå tillväxt i utvecklingsländer? Hur säkrar man att den gynnar lokalbefolkningen?

Lokal blå tillväxt

Såväl i Västra Indiska oceanen som globalt finns en stark tilltro till ökad ekonomisk tillväxt från havets resurser. Historiskt sett har människan använt havet intensivt för framför allt transport och fiske, och i vissa områden även för vattenbruk. Idag minskar mängden fisk samtidigt som modern teknik skapar möjlighet att använda havet på nya sätt. I utvecklingsländerna är det vanligt att den ekonomiska vinningen av traditionellt havsanvändande inte kommer lokalbefolkningen till nytta annat än som bibehållen ekonomisk och födomässig situation, vilket ofta inte är tillräckligt för ökad levnadsstandard.

Policyrekommendationer har tagits fram

Det har varit tydligt att kunskapen måste öka om hur marina resurser kan leda till långsiktigt hållbar ekonomisk och social utveckling i de lokalsamhällen som kantar den rika havsmiljön. Kunskapen behövs både externt och på HaV för att uppfylla programmets ambition att stödja långsiktigt hållbart nyttjande av havet för fattigdomsbekämpning. Sedan 2019 har HaV tillsammans med internationella och svenska partners arbetat fram fyra studier som behandlar just denna specifika fråga: Vilka faktorer institutionellt och i infrastruktur är viktigast för att främja lokal blå tillväxt från användning av marina resurser i utvecklingsländer? Resultaten i studierna bygger på intervjuer, analys av rumsliga data och en syntes av vetenskaplig litteratur och grå litteratur, alltså exempelvis rapporter, manuskript och riktlinjer från företag, myndigheter och andra.

Under 2022 sammanställde vi studierna i en kortfattad policyrekommendation, som tydligt pekar på nio faktorer som behövs. Faktorerna omfattar såväl infrastrukturmässiga satsningar på land som samhällets institutionella kvalitet och förmåga till organisation.

Fungerande och tillgänglig infrastruktur, som kylförvaring, vägar och verkstäder, är en av faktorerna som behövs för lokal blå tillväxt.

Kunskap tillgänglig för beslutsfattare

Vi har tagit fram kunskap om vad som behövs för att marin resursutvinning ska ge blomstrande lokalsamhällen och formulerat det på ett lättillgängligt sätt, för att bidra till att den framväxande blå ekonomin kommer även fattiga kustsamhällen till del i form av ekonomisk och social utveckling.

Kunskapen har gjorts tillgänglig för beslutsfattare, men aktiviteten hade vid programmets avslutande inte genererat några konkreta förändringar i form av ny infrastruktur eller institutionsförändringar, vad vi vet. HaV och samarbetspartners fortsätter att sprida resultaten för att accelerera användningen och genom det bidra till en ökad fattigdomsbekämpning genom välkoordinerad utveckling. Med tiden väntas kunskapen påverka innehållet i politik och satsningar i regionen.

Policyrekommendationen är skriven på engelska och har översatts till spanska, franska, portugisiska och kiswahili. Vi har spridit den i riktade utskick, via nätverk och workshoppar. Studierna har även lyfts i utbildningar som HaV arrangerat i ITP-programmet för havsplanerare i Västra

1970

gänger har vår policybrief om lokal blå tillväxt laddats ner från AU-lbars webbplats

Engelska och kiswahili är bara två av språken som policyrekommendationen har översatts till. Policyrekommendationen sammanställer fyra studier och pekar på nio faktorer som behövs för lokal blå tillväxt. Policyrekommendationen har laddats ner mer än 1970 gånger.

Indiska oceanen. Policyrekommendationen har spridits även via regionala institutioner som Nairobi-konventionen, AU-Ibar, alltså The Interafrican Bureau for Animal Resources, IGAD Intergovernmental Authority on Development och AfDB, den afrikanska utvecklingsbanken.

Policyrekommendationen har också presenterats i forum som *International Festival of Sciences and Arts: The sea as the future of the Indian Ocean* på Komorerna, WIOMSA:s 12th *Scientific Symposium* i Sydafrika och *Blue Economy Knowledge Share Fair* i Mombasa, Kenya, som arrangerades gemensamt av IGAD, AU-Ibar och EU-finansierade programmet ECOFISH. Policyrekommendationen hade laddats ner 1 970 gånger ner från AU-Ibars webbplats redan mellan september 2022 och december 2023.

Måluppfyllnad

Insatserna har bidragit till att uppfylla målet att öka den interna förmågan att bidra till stärkt samverkan mellan målgrupper i programmet och mellan HaV och målgrupperna på flera sätt. Insatser har genomförts för att öka förståelsen av blå tillväxt och för hur kvinnors ekonomiska rättigheter och möjligheter till delaktighet och inflytande hos relevanta aktörer kan stärkas. På så sätt bidragit till stärkt kunskap och förmåga hos medarbetare på HaV att arbeta både teoretiskt och praktiskt med dessa frågor.

Tvärgående perspektiv

De tvärgående perspektiven var viktiga för att nå de uppsatta målen inom SwAM Ocean-programmet, och utgjorde också viktiga komponenter i målsättningarna. De tvärsektoriella perspektiven handlar om fattiga människors perspektiv på utveckling, mänskliga rättigheter, konfliktmedvetenhet, jämställdhet och miljö- och klimathänsyn. Integrering av dessa perspektiv bidrar till ökade möjligheter att uppnå social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet och specifikt till ökat inflytande och transparens, vilket är nära kopplat till stärkta demokratiska processer och en större respekt för mänskliga rättigheter och ökad jämställdhet.

Fattiga människors perspektiv på utveckling

Fattiga människors perspektiv på utveckling innebär att fattiga kvinnors, mäns och barns situation, behov, förutsättningar och prioriteringar ska vara utgångspunkten för fattigdomsbekämpning och för främjandet av en rättvis och hållbar utveckling. Det andra delmålet för SwAM Ocean, alltså Ökad transparens och deltagandemöjligheter i havs- och fiskeriförvaltningsprocesser, möjliggör stärkt inflytande för resurssvaga aktörer och rättighetsbärare i kustzonen i ett urval av de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling, och uttrycker programmets ambitioner utifrån ett rättighetsperspektiv och fattiga människors perspektiv på utveckling. Det finns även mål på kort sikt som direkt adresserar rättighetsperspektiv och fattiga människors perspektiv på utveckling. Dessutom uppmärksammas skyldighetsbärarnas ansvar att skydda, respektera och uppfylla mänskliga rättigheter genom mål på kort sikt.

Den samlade bedömningen i slututvärderingen som genomfördes under 2023 var att resultatramverket på ett bra sätt har säkerställt att ett rättighetsperspektiv och fattiga människors perspektiv beaktats i programmets inriktning och prioriteringar.

Ett integrerat jämställdhetsperspektiv

Kvinnor som grupp har sämre tillgång till resurser och arbetsmöjligheter än män på global nivå. De har också sämre möjligheter att göra sina röster hörda och en lägre grad av formellt inflytande. I och med det löper kvinnor större risk att utsättas för rättighetskränkningar, samtidigt som de också drabbas hårdare av konsekvenserna.

I SwAM Ocean hade vi ett mål på medellång till kort sikt som adresserar ambitionen att stärka jämställdheten, och två mål på kort sikt som direkt adresserar gender. Vidare finns två mål som gäller resurssvaga grupper mer generellt.

Bedömningen som gjordes i utvärderingen under 2023 var att resultatramverket på ett bra sätt har säkerställt att genderaspekterna beaktas i programmets inriktning och prioriteringar. Aktiviteter med fokus på jämställdhetsperspektivet har genomförts i SwAM Ocean, som interna workshoppar om jämställdhetsintegrering för involverad HaV-personal, med stöd från Jämställdhetsmyndigheten. Där var syftet att tydliggöra kopplingen till målen för SwAM Ocean och öka kunskapen om jämställdhetsutmaningar och möjligheter som finns inom förvaltning av havs- och vattenfrågor i samarbetsländerna.

I SwAM Ocean har genderaspekter beaktats i inriktning och prioriteringar.

Perspektivet mänskliga rättigheter

Rättighetsperspektivet innebär att mänskliga rättigheter och demokrati ska ses som grundläggande faktorer för utveckling. Ett sådant förhållningssätt innebär ett synliggörande av diskriminerade, exkluderade och marginaliserade individer och grupper för varje insats. Detta så att människor, oavsett kön, ålder, funktionsnedsättning, etnisk tillhörighet, religion och andra trosuppfattningar, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck ska kunna åtnjuta sina rättigheter.

Mål 2 uttrycker programmets ambitioner utifrån ett rättighetsperspektiv och fattiga människors perspektiv på utveckling. Det finns även ett mål på medellång till kort sikt som adresserar

ambitionen att stärka rättighetsbärare och ett mål på kort sikt som direkt adresserar rättighetsperspektiv och fattiga människors perspektiv på utveckling. Dessutom uppmärksammas skyldighetsbärarnas ansvar att skydda, respektera och uppfylla mänskliga rättigheter genom mål på kort sikt.

Utvärderarnas samlade bedömning var att resultatramverket på ett bra sätt har säkerställt att ett rättighetsperspektiv och fattiga människors perspektiv beaktas i programmets inriktning och prioriteringar.

Konfliktperspektivet

SwAM Oceans insatser har gjorts på områden där konfliktperspektivet måste integreras. Vi har lagt stor vikt vid att verka för att transparens, delaktighet och samverkan ska stärkas inom och mellan de organisationer som ingår i programmet. Det kan vara konfliktskapande att verka för ökad delaktighet och ökat inflytande för aktörer som har en svag ställning om det inte görs på ett konfliktkänsligt sätt då maktförhållanden kan påverkas. Programmet arbetar utefter den så kallade do-no-harm-principen, gör ingen skada, som innebär att minimera negativa oavsiktliga effekter av arbetet, samtidigt som risker och möjligheter kring spänningar och konflikter analyseras vid varje specifik insats.

En viktig del i detta är också en konfliktanalys som beaktar maktförhållanden och potentiella konfliktkällor, men även möjligheter till dämpande av konflikter. Programmet har inte varit inriktat på att arbeta med direkta konfliktländer. Men aktiviteter har ändå genomförts med Somalia, bland annat genom en workshop tillsammans med Nairobikonventionen som också lett till en pilotstudie. Workshopen för Somalia genomfördes på Seychellerna på grund av en konfliktsituation, och är ett exempel på hur programmet hanterat konfliktperspektivet i situationer som inte var beaktade i programdokumentet.

Miljö- och klimatperspektivet

Genomförandet av programmet har integrerat ett antal klimataspekter vilka fångas upp i både konkreta aktiviteter och uppsatta mål. Exempelvis har det kortsiktiga målet *Genomfört utbildningar och expertstöd inom strategisk och rumslig planering inom de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling med fokus på WIO-regionen*, uppfyllts genom att vi anordnat workshoppar om klimatanpassning. Programmets aktivitet *Klimatanpassning* har syftat till att sammanställa vad som görs inom klimatanpassning i regionen Västra Indiska oceanen, vilka pågående initiativ som skulle kunna spridas genom erfarenhetsutbyten och hur man kan arbeta med klimatperspektivet i havsplanering.

SwAM Ocean integrerade klimat och miljö i bland annat aktiviteter om havsplanering, källa till hav och klimatanpassning.

Vidare berörs miljö- och klimataspekterna i aktiviteten om källa till hav, där det framhålls att en sammanhållen och holistisk förvaltning från källa till hav ökar förutsättningarna för att ekosystemtjänster längs hela Source-to-source-området kan upprätthållas och därmed skapa möjligheter till utveckling, försörjning och för livsmedelssäkerhet. Det är av särskild vikt för de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling. För att visa hur en sådan ansats kan tillämpas har pilotstudier genomförts inom HaV:s bilaterala miljö- och klimatsamarbete i Kina och Sydafrika.

Utvärderarnas samlade bedömning var att miljö- och klimatperspektivet på ett bra sätt har beaktats i programmets inriktning och prioriteringar.

Resultat

Genom förändringsberättelserna i denna rapport har ambitionen varit att ge en bild av ett antal resultat som bedöms ha bidragit till olika aspekter av effektmålet. Men den utveckling som är i fokus i SwAM Ocean är långsiktig, komplex och avhängig flera faktorer som ligger utanför programmets kontroll. Utvecklingen är även svår att tillskriva en begränsad insats.

Uppfyllnad av de fyra målen på programnivå

Med stöd i den utvärdering som genomfördes under programmets gång och färdigställdes under 2023 bedömer HaV att programmet har bidragit till uppfyllandet av de fyra uppsatta målen på medellång till lång sikt.

Det första målet, *Stärkt havsförvaltningskapacitet i ett urval av de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling bidrar till att marina resurser nyttjas på ett mer hållbart sätt och omsätts i lokal ekonomisk tillväxt*, har uppfyllts genom bland annat kapacitetsutveckling inom havsplanering och expertstöd för adaptiv förvaltning av marina skyddade områden. Dessutom har målet uppfyllts genom insatser kopplade till *WIO Symphony*, främjande av lokal blå tillväxt och fiskets värdekedjor. Även Havsplattformen mot fattigdom bedöms på sikt kunna bidra till målet.

Det andra målet, *Ökad transparens och deltagandemöjligheter i havs- och fiskeriförvaltningsprocesser möjliggör starkt inflytande för resurssvaga aktörer och rättighetsbärare i kustzonen i ett urval av de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling*, har uppfyllts bland annat genom kapacitetsutveckling av marina förvaltare samt insatser kopplade till verktyget *WIO Symphony* och främjande av lokal blå tillväxt. Även arbetet kopplat till initiativet FiTI och havsplaneringstudien för jämlik och inkluderande utveckling bedöms på sikt kunna bidra till målet.

Det tredje målet, *Ökad samverkan mellan länder, förvaltningsområden, sektorer och samhällsaktörer främjar ett mer effektivt och harmoniserat havsmiljöarbete från källa till hav till gagn för fattiga samhällen i kustzonen i ett urval av de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling*, har uppfyllts bland annat genom insatser kopplade till *WIO Symphony*, stöd till Somalia kring Source-to-sea-förvaltning, samt arbetet med Havsplattformen mot fattigdom.

Det fjärde och sista målet, *Ökad förmåga på HaV att bidra till förstärkt samverkan mellan och med programmets målgrupper och organisationer till nytta för de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling*, har uppfyllts genom bland annat stärkt samverkan, insatser kopplade till Havsplattformen mot fattigdom och havsplaneringstudierna om jämlik och inkluderande utveckling, samt stärkt kunskap genom insatser kring främjande av lokal blå tillväxt och fiskets värdekedjor.

Uppfyllnad av mål på medellång och kort sikt

Vägen till måluppfyllelsen har gått genom ett antal mål på kort till medellång sikt.

Mål på kort till medellång sikt	Bedömning
IOc1: Stärkt förståelse och ökad kunskap hos relevanta aktörer i ett urval av de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling om tillämpning av ekosystembaserad förvaltning.	SwAM Ocean har bidragit till målet, bland annat genom kapacitetsutveckling inom havsplanering, expertstöd för adaptiv förvaltning av marina skyddade områden samt insatser kopplade till verktyget <i>WIO Symphony</i> och Source-to-source-förvaltning.
IOc2: Ökad kapacitet hos relevanta aktörer i ett urval av de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling att stärka kvinnors ekonomiska rättigheter och kvinnors möjligheter till delaktighet och inflytande.	SwAM Ocean har bidragit till målet, bland annat genom insatser kopplade till främjande av lokal blå tillväxt och havplaneringstudie för jämlik och inkluderande utveckling.
IOc3: Förbättrade möjligheter för relevanta aktörer i ett urval av de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling att få tillgång till och delning av information och data i utvalda fiskeri- och havsförvaltningsprocesser.	SwAM Ocean har bidragit till målet, bland annat genom insatser kopplade till kapacitetsutveckling inom havsplanering, <i>WIO Symphony</i> och FiTI.
IOc4: Stärkta policyinstrument, riktlinjer och arbetssätt som främjar ett brett och inkluderande deltagande av rättighetsbärare och resurssvaga aktörer i de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling.	SwAM Ocean har bidragit till målet, bland annat genom kapacitetsutveckling inom havsplanering och havplaneringstudie för jämlik och inkluderande utveckling.
IOc5: Stärkta möjligheter till dialog, kunskapsöverföring och samarbeten mellan förvaltningsområden, sektorer och samhällsaktörer på global, regional och/eller nationell skala till nytta för de minst utvecklade länderna och små önationer under utveckling.	SwAM Ocean har bidragit till målet, bland annat genom kapacitetsutveckling inom havsplanering, expertstöd för adaptiv förvaltning av marina skyddade områden och insatser kopplade till <i>WIO Symphony</i> , Source-to-source-förvaltning samt Havsplattformen mot fattigdom.
IOc6: Stärkt kunskap och förmåga hos medarbetare på HaV att tillämpa nya perspektiv, ansatser, metoder och/eller verktyg i genomförandet av aktiviteter riktade mot samverkan mellan och med programmets målgrupper och organisationer.	SwAM Ocean har bidragit till målet, bland annat genom insatser kopplade till expertstöd för adaptiv förvaltning av marina skyddade områden, främjande av lokal blå tillväxt, havplaneringstudie samt Havsplattformen mot fattigdom.

Fördjupad resultatuppföljning i tema bevarande

HaV har gjort egna fördjupade resultatuppföljningar för att bland annat stärka uppföljningen av de aktiviteter i tema bevarande som bidrar till mål kopplade till positiv socioekonomisk utveckling. Datainhämtning har gjorts i form av intervjuer med medlemmar av bevarandeteam i Tanzania, Komorerna och Madagaskar, som genomgått den kapacitetshöjande workshopserie som HaV arrangerade. Elva personer intervjuades: fyra från Madagaskar, tre från Komorerna, tre från Tanzania och en från Zanzibar, i antingen lokal eller nationell förvaltning.

Resultatet visade att ungefär hälften uppgav att de har tillskansat sig både ny teoretisk kunskap och en ny metod för att arbeta med kopplingen mellan marint skydd och mänskligt välbefinnande. Cirka hälften ansåg att de kände till frågorna och teorin sedan innan, men att metodiken som presenterades var ny. En person uppgav att den inte lärt sig något nytt vad gäller kopplingen marint skydd och mänskligt välbefinnande, men tyckte repetitionen var bra.

Tanzania

I arbetet med att ta fram ny förvaltningsplan för Mafia Island har fokus på sociala perspektiv ökat. En konsult på Världsnaturfonden WWF tar fram planen, som inte är klar vid tidpunkten för denna slutrapport. Efter att ha deltagit på HaV:s kapacitetshöjande workshoppar har det lokala förvaltningsteamet integrerat ett ökat fokus på alternativa inkomstmöjligheter och inkludering av unga kvinnor och marginaliserade grupper i kommande plan. En av de intervjuade uppgav även att workshoppen resulterat i att ett tidigare initierat mikrofinansieringsprojekt lyfts upp som ett gott exempel på en socialt fokuserad insats som fått mer finansiella resurser, genom ett Blue Action Fund-projekt, och mer handläggarsöd från förvaltningsteamet på Mafia Island.

Madagaskar

Inom Madagaskars nationella förvaltning av skyddade områden, *Madagascar National Parks*, pågår ett stort arbete med att uppdatera en majoritet av landets förvaltningsplaner för skyddade områden, både marina och på land. Många av planerna skulle vara klara i slutet av 2023 eller början av 2024. Alla fyra personer som intervjuades berättade att de använt sig av den nya teoretiska kunskapen och metodik om kopplingen mellan mänskligt välbefinnande och marint skydd, som lärts ut genom HaV:s workshoppar, för att skapa bevarande-mål i ett flertal planer som också kopplar till mänskligt välbefinnande. En av de intervjuade som är föreståndare för en av Madagaskars marina parker, Nosy Tanikely Marine Park, var tydlig med att utbildningen bidragit till att sociala värden nu inkluderas i parkens förvaltningsplan på ett tydligare och mer konsekvent sätt än tidigare.

Mål för mänskligt välbefinnande inkluderas i den reviderade planen, vilket inte gjorts tidigare. Det finns också strategier för hur man ska hantera risker som kopplar till sociala perspektiv. En av de intervjuade personerna fick en ny tjänst på grund av sina nya kunskaper i adaptiv förvaltning och *Conservation Standards*-metoden. Personen arbetar nu som projektkoordinator och med ansökning av ny finansiering, *fundraiser*. Med de nya kunskaperna är personen också del av ett projekt där nya sociala skyddsmekanismer ska tas fram för en av de största finansiella givarna till den nationella förvaltningen *Madagascar National Parks*.

Komorererna

På Komorererna uppgav de intervjuade att det sedan innan fanns mål i förvaltningsplanerna som kopplar till sociala perspektiv. Till exempel inom jämställdhet, där 50 procent av de anställda ska representeras av kvinnliga anställda och att kvinnoorganisationer från kustsamhällen ska delta i beslutsfattande av marina skyddsområden. Dock har workshopparna bidragit till goda argument att fortsatt jobba med frågorna och bidragit till en nödvändig repetition av kunskap.

Programmets resultat som bidrag till Agenda 2030

Programmets mål på effektnivån att *öka den ekonomiska nyttan för små önationer under utveckling och de minst utvecklade länderna genom ett hållbart nyttjande av marina resurser* är i stort sett identiskt med delmål 14.7 till det globala hållbarhetsmålet nummer 14 i Agenda 2030. Delmålen under det globala hållbarhetsmålet nummer 14 hänger samman och är delvis överlappande.

HaV har även haft en ambition att bidra till andra delmål till hållbarhetsmålen nummer 14 och 15, som delmål 14.1 Förebygga och avsevärt minska alla slags föroreningar i havet, i synnerhet från landbaserad verksamhet, och delmål 14.2 Förvalta och skydda marina och kustnära ekosystem och delmål 15.5 Skydda den biologiska mångfalden och naturliga livsmiljöer.

Insatserna i Somalia, som inte fanns med i det ursprungliga programdokumentet, innebär att SwAM Ocean också kan få en påverkan på mål 16 Främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva, och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer.

Uppföljningen av programmets resultat på effektnivå har bestått av en kvalitativ analys av programmets samlade resultat på mål på medellång till lång sikt och hur dessa knyter an och bidrar till FN:s globala hållbarhetsmål i Agenda 2030. I tabellen nedan framgår vilka de aktuella agendamálen och indikatorerna varit samt HaV:s resultat i förhållande till dessa.

Agendamål	Indikator	Resultat och kommentarer
14.7: Öka den ekonomiska nyttan av hållbar hantering av marina resurser	14.7.1: Sustainable fisheries as a percentage of GDP in small island developing states, least developed countries, and all countries	Genom att bidra till programmets målsättningar bör förutsättningarna för en hållbar hantering av naturresurser öka, inklusive möjligheten att säkerställa marina ekosystemtjänster och resurser. Programmet förväntas inte få en mätbar påverkan på mängden hållbart fiske, men bidraget till ökad transparens inom fisket utgör en pusselbit i arbetet för en hållbar fiskförvaltning.
14.2: Skydda och återställa ekosystem	14.2.1: Proportion of national exclusive economic zones managed using ecosystem-based approaches	Programmet har bidragit till att ge en ökad effektivitet i förvaltningen av marina skyddade områden. HaV kan inte följa upp programmets direkta påverkan på proportionen ekonomisk zon som använder ekosystembaserade ansatser. Bidraget till kapacitetsutveckling kring ekosystembaserad havsplanering och ekosystembaserat bevarande bör dock öka förutsättningarna kring detta.
14.4: Främja hållbart fiske	14.4.1: Proportion of fish stocks within biologically sustainable levels	Programmets bidrag till ökad transparens inom fiske och kapacitetsutveckling kring förvaltning av marina skyddade områden utgör pusselbitar i arbetet för att främja hållbart fiske. Programmet förväntas inte få en mätbar effekt på agendamålet, men förväntan är att det bidrar till en mer hållbar förvaltning av fiskbestånd genom insatserna för ökad transparens inom fisket samt kapacitetsutveckling i effektiv och hållbar förvaltning av marina skyddade områden.

Agendamål	Indikator	Resultat och kommentarer
14.5: Bevara kust- och havsområden	14.5: Coverage of protected areas in relation to marine areas	Programmets kapacitetsutveckling kring förvaltning av marina skyddade områden är pusselbitar i arbetet med att skapa effektiva och väl förvaltade nätverk av skyddade områden. Programmet förväntas inte ha bidragit till att öka mängden skyddade områden, utan snarare bidra till mer effektiva och väl förvaltade nätverk av skyddade områden.
14 B: Stöd till småskaligt fiske	14.B.1: Progress by countries in the degree of application of a legal/regulatory/policy/institutional framework which recognizes and protects access rights for small-scale fisheries	Programmet förväntas endast i liten utsträckning ha bidragit med stöd till småskaligt fiske genom inspel till regionala strategier och projektprogram och medverkan till guidelines inom FAO. Inom programmets expertstöd till förvaltning av skyddade områden antas en helhetssyn kring bevarande och nyttjande som kan komma att verka i den riktningen. Programmet förväntas inte ha fått någon påverkan på denna indikator.
14 C: Implementera och verkställ den internationella havsrättskonventionen	14.C.1: Number of countries making progress in ratifying, accepting and implementing through legal, policy and institutional frameworks, ocean-related instruments that implement international law, as reflected in the United Nation Convention on the Law of the Sea, for the conservation and sustainable use of the oceans and their resources	Programmet har genomfört ett seminarium som i mindre utsträckning bidragit till kapacitetsutveckling om BBNJ, vilket har stark koppling till UNCLOS. Programmet förväntas inte få någon påverkan på denna indikator.
15.5: Skydda den biologiska mångfalden och naturliga livsmiljöer	15.5.1: Red list index för marin miljö	Programmet förväntas ha ökat kapaciteten kring ekosystembaserad havsförvaltning och effektiv och hållbar förvaltning av marina skyddade områden. Programmet förväntas inte ha fått någon effekt på indikator

Riskhantering i programmet

Under programmets gång har HaV gjort årliga riskanalyser som visat en kontinuerlig, tydlig förflyttning av riskvärden ned mot lägre riskvärdesintervall. Det tyder på att de åtgärder som vidtagits har gjorts så att riskerna har minskat, i takt med programmets genomförande. Det enda riskmoment som återfanns i den högsta kategorin i slutet av programmet handlade om fortsatt risk för annan prioritering bland viktiga målgrupper än att arbeta mot programmets målsättningar. Det kan bland annat bero på den politisk situationen i enskilda samarbetsländer, mandat och resurser hos samarbetsparter, eller naturkatastrofer. Riskvärdet visar på behovet av ett långsiktigt, förtroendefullt samarbete med våra samarbetsparter som ökar möjligheterna för oss att verka och göra skillnad.

Det finns en reell risk för att kapacitet vi bygger inte förs vidare i tillräckligt hög utsträckning från individ till organisation bland målgrupperna, precis som för de flesta utvecklingssamarbeten. Därför krävs ett gediget och fortlöpande samarbete under lång tid för att säkerställa att nyförvärvad kunskap överförs från individnivå till organisationsnivå.

En av nycklarna till fortsatt god kapacitetsutveckling på organisatorisk och systematisk nivå är samverkan med vårt angränsande internationella träningsprogram ITP och vårt bilaterala program. HaV behöver också fortsatt verka för ett systemperspektiv, genom samverkan över geografiska gränser, organisationsgränser och programgränser, såväl med svenska som internationella samarbetspartners och andra insatser som pågår i Västra Indiska oceanen och HaV:s samarbetsländer.

Två största riskerna vid genomförandet

Två faktorer riskerade att påverka implementeringen av programmet särskilt mycket, nämligen covid 19-pandemin och regeringens neddragningar av utbetalningar inom biståndet.

Sida rekommenderade HaV att minska den beslutade budgeten för 2022 med 5,4 miljoner kronor med grund i regeringens beslut om tak för utbetalningar i biståndet för att finansiera flyktningmottagande från Ukraina. Med anledning av det föreslog HaV ett antal aktiviteter att bli vilande från maj till december 2022. Neddragningarna blev emellertid mindre än aviserat och gjorde i slutändan ingen allvarigare negativ påverkan på uppfyllandet av resultaten, även om processen krävde ett omfattande administrativt arbete som tog kraft från annat.

Covid 19-pandemin innebar initialt en viss villrådighet gällande om aktiviteterna skulle skjutas på framtiden eller genomföras på andra sätt. Efter hand togs alltmer digitala lösningar fram på hur aktiviteter kunde genomföras trots pandemin. Flera av de intervjuade i utvärderingarna anser att vissa aktiviteter kunde genomföras lika bra digitalt som fysiskt. Bland annat påpekar flera respondenter att det på många sätt är enklare med webinarier än att samla människor till fysiska möten. Webinarierna kan göras tillgängliga för fler, och i fattiga länder kan kostnader för resor och hotell innebära en begränsning för deltagandet. Andra menar att det finns fördelar med att träffas fysiskt och att det i vissa fall inte fungerar tillfredsställande med digitalt samarbete. Svårigheten anses främst ligga i begränsade möjligheter att lära känna varandra och bygga upp ett förtroende. Vidare anger flera respondenter att det saknats lämpliga verktyg och tekniska förutsättningar för bland annat digitala möten och workshoppar, och för delning av material.

Hållbarheten i resultaten

Att skapa hållbarhet i resultaten har varit en viktig del i HaVs arbete. En grundläggande hållbarhetsansats för programmet har varit att arbeta för långsiktiga partnerskap genom kommunikation och förankringsarbete. Vi anser att hållbarheten av resultaten har stärkts av att vi lagt stor vikt vid att samarbeta med väletablerade, väl ansedda aktörer. De har kunnat stödja oss i att nå ut till de mest relevanta målgrupperna och stärka det lokala-till-globala perspektivet i vårt arbete genom deras stabila förankring i sina insatser på regional och nationell nivå. Vi tror att denna samverkan med inte minst Nairobikonventionen och WIOMSA har stärkt hållbarhet även bortom programmets arbete.

En annan viktig del i vårt arbete för hållbara resultat har varit att arbeta över längre tid med ett mindre antal målgrupper i form av institutioner och organisationer. Genom att satsa på djup snarare än bredd i våra ansatser har vi kunnat ha en större inverkan på varje enskild organisation eller målgrupp.

I våra kapacitetsutvecklingsinsatser har vi lagt stor vikt vid att arbeta med metoder för att säkerställa att kunskap ska tillföras organisationer, snarare än enbart individer. Genom att så långt som möjligt utgå från organisationernas och målgruppernas situation har vi bidragit till att kunskapen blivit relevant i deras kontext och därigenom också relevant för dem att applicera långsiktigt.

HaV har också uppnått god effekt och långsiktighet genom att skapa lokalt ägarskap och genom att våra samarbetspartners arbetat in de gemensamt utvecklade resultaten i sin förvaltning. Ett exempel på detta är att Nairobikonventionen har tagit över förvaltningen av WIO Symphony och att konventionens medlemsländer har beslutat att använda verktyg som WIO Symphony. Ett annat exempel är att coacher som kan metoden Conservation Standards nu finns i regionen. Ett tredje är att Tanzania har inkluderat ambitionen om adaptiv förvaltning i sin nationella plan för marint skydd.

En fortsättning på SwAM Ocean kan ta vara på både lärdomar och allt arbete som gjorts.

Lärdomar att ta vidare i ett nytt program

HaV har en förhoppning om att kunna fortsätta det arbete som genomförts i SwAM Ocean i ett nytt program, som bygger vidare på de områden som fungerat väl i nuvarande program. Ett nytt program skulle innehålla även nya komponenter som framkommit i dialog med partners och målgrupper under SwAM Oceans gång, och ta tillvara på de lärdomar vi fått.

Fokus på områden där vi uppnått störst framgång

I SwAM Ocean har insatser gjorts inom havsplanering, kumulativ miljöbedömning, transparens inom fiskförvaltning, småskaligt fiske, lokal blå tillväxt, förvaltning av marina skyddade områden och interaktion mellan land och hav genom koordinerad havs- och vattenförvaltning.

I ett framtida program läggs fokus på områden där tidigare program har uppnått störst framgång, där det finns tillgång till interna resurser och där det finns ett tydligt uttalat behov av våra fortsatta insatser. Det handlar om områden som havsplanering, kumulativ miljöbedömning och förvaltning av marina ekosystem. Därtill förstärks HaV:s strategiska insatser inom styrnings- och förvaltningsprocesser regionalt och globalt, eftersom det finns en efterfrågan från relevanta samarbetsparter i såväl Afrika som Sydostasien på bidrag inom området. Relevanta tvärgående perspektiv kommer fortsatt att integreras i varje målområde för att stärka måluppfyllelsen, med särskilt fokus på klimat. Biodiversitet kommer naturligt in i programmets samtliga delar.

Relationsskapande kommer att vara centralt i fortsatta samarbeten för att möjliggöra långsiktiga samarbeten och önskvärd förändring. I ett framtida program föreslås fortsatt nätverkande med svenska aktörer inom bevarande fiske och inom blå ekonomi och havsplanering, likt de möten som genomfördes under Havsplattformen mot fattigdom.

Införa en resurseffektiv resultatbaserad styrning

HaV har tagit till sig och internaliserat rekommendationerna från slututvärderingen av programmet. Ett framtida program kommer därför att sträva efter en förenklad programstruktur, resultatramverk och uppföljning för att minska både administrativ börda och överlapp mellan målsättningar. De enskilda insatsernas potential och effektivitet kommer att bedömas löpande, vilket gör att de kan förändras för att leverera rätt stöd till våra samarbetspartners vid rätt tillfälle, utifrån deras behov och kontext.

Flertalet respondenter från slututvärderingen anser att planering och genomförande av aktiviteter och delaktiviteter har genomförts på ett tillfredställande sätt. Vidare anses det viktigt att aktivitetsansvariga har mandat att styra genomförandet av aktiviteterna. Det skulle underlättas av att aktivitetsansvariga har mer tid själva för genomförandet av aktiviteterna i stället för att vara beroende av personer som inte är tillgängliga när de behövs.

Årlig planering i nära dialog med Sida – en nyckelfaktor

Årsarbetsplanerna som godkänns av Sida är centrala verktyg för utveckling och optimering av våra insatser, och skapar förutsättningar för största möjliga måluppfyllelse över tid.

Det är fortsatt av stor vikt att insatserna i programmet är övergripande, flexibla och adaptiva för att nå ökad måluppfyllelse. Inte minst för att kunna genomföra rimliga förändringar för att möta samarbetspartners förutsättningar och behov. En väl fungerande årlig planeringsprocess i nära dialog med Sida är därmed även fortsatt en nyckelfaktor för ett effektivt, flexibelt genomförande av programmet. Uppföljningen har ett stort behov av flexibilitet och anpassning till följd av en agil verksamhet, som utvecklas efter dialog med HaV:s samarbetspartners.

Digitala verktyg och arbetssätt

Covid-19 har också ändrat förutsättningarna hos samarbetsparterna, som åtminstone i några fall varit tvungna att prioritera om sina resurser till annat än samarbetet med HaV.

Det finns skäl att förändra arbetssättet allmänt i riktning mot mer av digitala verktyg och arbetssätt, inte minst med hänsyn till påverkan på miljö och klimat. Distansöverbyggande teknik och arbetssätt bör betraktas som det normala och resor till samarbetsländer och andra externa samarbetspartners regionalt och globalt bör endast komma i fråga när det finns ett betydande mervärde med ett fysiskt möte. Ett sådant mervärde finns ofta i början och slutet av ett samarbete, eftersom erfarenheter säger att ett samarbete går mycket bättre om deltagarna har träffats fysiskt först.

I bedömningen bör också beaktas att digitala lösningar kan öka möjligheter för fler att ta del av innehållet och att kostnader för resor och hotell ofta begränsar möjligheterna för deltagande från fattiga länder.

För att en digitalisering av arbetssättet ska vara en optimal lösning krävs tillgång till lämpliga digitala verktyg och förbättrade tekniska förutsättningar både inom HaV och hos samarbetspartners. Det är därför positivt att koordineringen av programmet haft ett ökat fokus på digital utveckling och att ett avtal nu finns på plats om expertstöd i digital utveckling, vilket kommer att underlätta digital samverkan med samarbetspartners. HaV har också godkänt användning av verktyget Howspace för digital samverkan, i bland annat SwAM Ocean, vilket ger förutsättningar för bättre digital interaktion med partners.

Fortsätta skapa långsiktiga relationer med samarbetspartners

Fundamentalt för HaV är att bibehålla och fortsätta skapa långsiktiga och förtroendefulla relationer med samarbetspartners genom fortsatt arbete, vilket ger de bästa förutsättningar att nå en förbättrad kapacitetsutveckling på organisatorisk och systematisk nivå inom målområdena.

HaV:s interna förmåga att bidra till förstärkt samverkan med och mellan programmets målgrupper och organisationer bedöms ha utvecklats löpande under programmets genomförande. Dels genom de interaktioner och den erfarenhetsbas vi bygger vidare på genom samverkan med samarbetsländer, organisationer och andra, dels genom utvecklingen i de tvärgående perspektiven, genom utbildningar och genom samverkan mellan Sida och HaV.

Vissa aktiviteter i programmet har nått uppsatta mål relativt tidigt, men levt vidare på olika sätt. Det handlar till exempel om Havsplattformen mot fattigdom som etablerades tidigt och drivits vidare under programmets gång. Det handlar också om våra studier inom havsplanering för jämlik och inkluderande utveckling, och om studierna om lokal blå tillväxt, som lever vidare genom utbildningsprogram, expertstöd och annan spridning. Likaså om aktiviteter som handlat om kartläggning och analys samt kunskapsmodulerna. Dessa lever vidare genom att vara levande material i HaV:s övriga program.

Working with the Swedish team has been very, very good.
Very nice and very fun at times. They have been very
supportive, both technically, and on a human level as well.”

Deltagare från Mauritius

Foton och illustrationer

Sida Upphov

4	Havs- och vattenmyndigheten / Where is My Pony
6	Olle Enqvist
9	Wilhelm Gårdmark / Havs- och vattenmyndigheten
10	Havs- och vattenmyndigheten / Spoon
11	Jenny Hertzman / Havs- och vattenmyndigheten
11	Jenny Hertzman / Havs- och vattenmyndigheten
12	Sumaiya Arabi
13	Sam Farkas / NOAA OAR 2014 Photo Contest
13	Gävle Hamn
13	Jenny Hertzman / Havs- och vattenmyndigheten
14	South African Tourism CC-BY
14	Wilhelm Gårdmark / Havs- och vattenmyndigheten
15	Havs- och vattenmyndigheten / Spoon
16	Havs- och vattenmyndigheten, efter Sida (2017) https://cdn.sida.se/publications/files/sida62028en-dimensions-of-poverty-sidas-conceptual-framework.pdf
17	Havs- och vattenmyndigheten / Where is My Pony
19	Wilhelm Gårdmark / Havs- och vattenmyndigheten
20	Ylva Jondelius / Göteborgs universitet
21	Wilhelm Gårdmark / Havs- och vattenmyndigheten
22	Maria Göthberg / Havs- och vattenmyndigheten
23	Gonçalo Carneiro / Havs- och vattenmyndigheten
23	Gonçalo Carneiro / Havs- och vattenmyndigheten
23	Havs- och vattenmyndigheten (2022) Turpie et al.
24	Wilhelm Gårdmark / Havs- och vattenmyndigheten
25	Ylva Jondelius / Göteborgs universitet
25	Wilhelm Gårdmark / Havs- och vattenmyndigheten
26	SGU / ArcGIS Pro / Havs- och vattenmyndigheten
26	Wilhelm Gårdmark / Havs- och vattenmyndigheten
26	WIOMSA och Havs- och vattenmyndigheten
27	Wilhelm Gårdmark / Havs- och vattenmyndigheten
28	Björn Möller / Havs- och vattenmyndigheten
29	Havs- och vattenmyndigheten / Where is My Pony
30	FiTi / Havs- och vattenmyndigheten
31	FiTi
32	Jenny Hertzman / Havs- och vattenmyndigheten
33	Jenny Hertzman / Havs- och vattenmyndigheten
33	Havs- och vattenmyndigheten / Spoon
35	SIWI / Havs- och vattenmyndigheten
36	Okänd fotograf
37	Montage. Sida / Havs- och vattenmyndigheten
39	Ray Aucott via Unsplash
40	Wilhelm Gårdmark / Havs- och vattenmyndigheten
41	IOC-Unesco / Havs- och vattenmyndigheten
41	Wilhelm Gårdmark / Havs- och vattenmyndigheten
41	IOC-Unesco / Havs- och vattenmyndigheten
43	Jesse Hammer via Unsplash
44	Wilhelm Gårdmark / Havs- och vattenmyndigheten
45	Wilhelm Gårdmark / Havs- och vattenmyndigheten
46	Maria Göthberg, Wilhelm Gårdmark / Havs- och vattenmyndigheten
47	FN. www.un.org/sustainabledevelopment
48	Jenny Hertzman / Havs- och vattenmyndigheten
56	Björn Möller

Långsiktigt hållbar havsförvaltning för minskad fattigdom

Slutrapport för SwAM Ocean 2019–2024

Havs- och vattenmyndighetens program för internationellt utvecklings-samarbete *SwAM Ocean – Långsiktigt hållbar havsförvaltning för minskad fattigdom* har genomförts med finansiering från Sida under perioden 2019 till 2024. Programmet har syftat till att skapa bättre möjligheter för människor att ta sig ur fattigdom genom en hållbar användning av havets resurser.

Många av världens minst utvecklade länder och små önationer under utveckling är särskilt beroende av havets resurser för sin mat och försörjning. Därför är det avgörande att utvecklingen i dessa länder bidrar till motståndskraftiga, inkluderande och ekonomiskt växande kustsamhällen. SwAM Ocean har framför allt riktat sig till länder i östra Afrika kring Västra Indiska oceanen. Omkring 250 miljoner människor bor i regionen, där ett välmående hav är en grundläggande förutsättning för välbefinnande.

I SwAM Ocean har vi arbetat på både nationell och regional nivå, samtidigt som vi arbetat för global policyutveckling. Programmet har stärkt länders kapacitet att förvalta marina resurser på ett hållbart sätt, vilket möjliggör en mer långsiktig och rättvis användning av havets tillgångar för ekonomisk tillväxt.

Genom programmet har transparensen och deltagandet i havs- och fiskeriförvaltning förbättrats. Det har gett resurssvaga aktörer och rättighetsbärare i kustsamhällen ett starkare inflytande. Samtidigt har samverkan mellan länder, förvaltningsområden, sektorer och samhällsaktörer intensifierats, vilket lagt grunden för ett effektivare och mer harmoniserat arbete för havsmiljön, med tydliga fördelar för fattiga kustsamhällen.

SwAM Ocean har också bidragit till att stärka Havs- och vattenmyndighetens kunskap och förmåga att samarbeta med målgrupper och organisationer. Det skapar bättre förutsättningar för fortsatt stöd till minst utvecklade länder och små önationer under utveckling i deras strävan mot ett hållbart och välmående hav.

Besök oss på www.havochvatten.se/swam-ocean

**Havs
och Vatten
myndigheten**